

26. Yleiset työt

Kaupungin yleisten töiden lautakunnan v:lta 1945 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Yleisten töiden lautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Yleisten töiden lautakuntaan kuuluivat v. 1945 puheenjohtajana toimitsija E. Härmä, varapuheenjohtajana yli-insinööri H. Backman sekä jäseninä insinööri V. Castrén, oikeusneuvosmies K. Furuholm, liikenne-tarkastaja V. Laitinen, sähkötyöntekijä O. Oksanen ja professori O. Tarjanne. Kaupungin-hallituksen edustajaksi lautakuntaan oli määrätty kaupungin teknillinen johtaja, insinööri E. Moring tammikuun 30 p:n ja kesäkuun 19 p:n väliseksi ajaksi ja hänen erottuaan kau-pungin palveluksesta teknillinen johtaja, diplomi insinööri R. Granqvist elokuun 7 p:n ja joulukuun 31 p:n väliseksi ajaksi. Lautakunnan sihteerinä toimi hovioikeuden auskul-tantti J. Partanen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuoden aikana 47 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 1 548 asiaa. Lähetettyjen kirjeiden luku oli 539.

Lautakunnan kertomusvuoden aikana käsittelemistä asioista on tehty yksityiskohtai-sesti selkoa rakennustoimiston eri osastojen jäljempänä olevissa selostuksissa, minkä vuoksi seuraavassa esitetään ainoastaan eräitä huomattavampia lautakunnassa esillä olleita kysymyksiä.

Toimenpiteitä työttömyyden torjumiseksi. Armeijan kotiuttamisen johdosta järjestet-tiin v:n 1944 lopulla työtilaisuuksia työttömiksi joutuneille, sotapalveluksesta vapautu-neille, etupäässä perheellisille helsinkiläisille työntekijöille. Näihin töihin, jotka jatkuivat kertomusvuoden aikana, sijoitettiin 550 miestä. Kun nämä toimenpiteet aluksi kuiten-kaan eivät näyttäneet riittäviltä, varsinkin kun työttömien lukumäärä vuoden alkuaikoina nousi yli 3 000, lautakunta sai oikeuden aloittaa talousarvioon merkittyjen määräraho-jen puitteissa Herttoniemen teollisuusalueen rakennustöiden jatkamisen, Pirkkolan oma-kotialueen täydennystyöt sekä erinäisten pommituksissa vaurioituneiden rakennusten raivaustyöt. Näihin töihin laskettiin voitavan sijoittaa 275 miestä 4 kuukauden ajaksi. Lisäksi varauduttiin tarpeen vaatiessa jatkamaan kokoojajohdon rakentamista Hietalah-desta Merisatamaan sekä aloittamaan kokoojajohdon rakentaminen Pirkkolasta Pikku-Huopalahteen ja Oulunkylän uuden asuntoalueen katu-, vesijohto- ja viemäritöiden toinen rakennusvaihe, joihin laskettiin voitavan sijoittaa kaikkiaan 525 miestä 4 kuukauden ajaksi 21 milj. mk:n kustannuksin. Viimeksi mainittuja töitä ei kuitenkaan tarvinnut työt-tömyyden poistamiseksi aloittaa, sillä kevään tullessa työtilaisuuksia avautui niin run-saasti, että kaupungin toimenpiteitä ei tarvittu.

Työttömyyskysymyksen yhteydessä on syytä mainita, että rakennustoimiston palve-luksessa oli kevätkautena 1945 kaksi virastovaratyöntekijää, joiden tehtävänä oli täyden-tää vanhempia työläiskortistoja.

Eräitä työntekijäin työehtoja koskevia kysymyksiä. Valtioneuvosto antoi työpalkkojen säännöstelystä kesäkuun 19 p:nä 1945 uudet määräykset, joiden perusteella työpalkat oli kiinteän ja oikeudenmukaisen hinta- ja palkkatason aikaansaamiseksi vakiinnutettava päätöksessä lähemmin mainittujen perusteiden mukaisiksi. Tämän vuoksi kaupungin-

valtuusto päätti kokouksessaan kesäkuun 27 p:nä 1945 luopua aikaisemmasta elinkustannusindeksiin sidotusta kalliinajanlisäysjärjestelmästä sekä vahvistaa viranhaltijain ja työntekijäin palkat valtioneuvoston päätöksessä annettuja ohjeita noudattaen. Saamansa valtuuden perusteella kaupunginhallitus vahvisti työntekijäin uuden palkkahinnoittelun tämän mukaiseksi.

Kalliinajanlisäysjärjestelmän muuttamisen yhteydessä kaupunginhallitus kehoitti lautakuntia laajentamaan urakkatyöjärjestelmää mahdollisuuksien mukaan. Tämän johdosta myöskin rakennustoimiston töissä ryhdyttiin entistä huomattavasti suuremmassa laajuudessa käyttämään urakkajärjestelmää.

Vielä on mainittava ns. hyvän miehen lisäystä koskeva kysymys. Työntekijäin palkkatariffin lisäyksenä olevan määräyksen mukaan asianomainen ylin työnjohto oli oikeutettu yksityistapauksissa työntekijäin paremman ammattitaidon tai työkyvyn taikka ahkeruuden perusteella korottamaan palkkaa enintään 10 %. Kun tätä palkankorotusoikeutta oli käytetty verrattain harvoissa tapauksissa, kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan marraskuun 29 p:nä 1944 poistaa siitä sanan yksityistapauksissa. Kun täten muutetun määräyksen yhdenmukainen soveltaminen osoittautui vaikeaksi, kaupunginhallitus antoi tammikuun 25 p:nä 1945 tekemällään päätöksellä ohjeet, joiden mukaan ainakin $\frac{1}{3}$:lle vakinaisista työntekijöistä on annettava 5 %:n korotus ja ainakin $\frac{1}{3}$:lle 10 %:n korotus, joten ainakin $\frac{2}{3}$ kaikista työntekijöistä tuli saamaan hyvän miehen korotuksen.

Kertomusvuoden aikana oli vireillä myöskin työntekijäin lomasäännön muuttaminen eräissä suhteissa työntekijöille edullisemmaksi. Näistä Helsingin kunnantyöntekijäin keskusliiton vireillepanemista kysymyksistä yleisten töiden lautakunta antoi lausuntoja, mutta kertomusvuoden aikana aloitteet eivät tulleet lopullisesti ratkaistuksi.

Rakennustoimisto

Lautakunnan alaisena toimi kaupungininsinööri A. Linnavuoren johdolla rakennustoimisto, joka jakautui kansliaosastoon, katu-, satama- ja talorakennusosastoihin sekä puisto- ja varasto-osastoihin ja tilivirastoon. Rakennustoimiston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 368.

Rakennustoimiston viranhaltijat. Rakennustoimiston palveluksesta erosivat kertomusvuoden aikana katurakennusosastolta insinööri H. A. Relander maaliskuun 1 p:nä, insinööri A. Karakorpi kesäkuun 1 p:nä, piirtäjä V. Ahdekivi helmikuun 1 p:nä, toimistoapulainen A. Malmberg kesäkuun 1 p:nä, insinööri E. Irjala syyskuun 1 p:nä, insinööri J. Starck kesäkuun 20 p:nä, insinööri V. Saarinen heinäkuun 1 p:nä, insinööri O. Tanner syyskuun 1 p:nä, kemisti N. Oksala syyskuun 1 p:nä ja konemestari Y. Sundström joulukuun 1 p:nä sekä varasto-osastolta insinööri V. Riipola ja työnjohtaja T. Toivonen maaliskuun 16 p:nä.

Kaupunginhallitus valitsi katurakennuspäällikön virkaan apulaiskaturakennuspäällikkö W. Starckin syyskuun 1 p:stä lukien sekä apulaiskaturakennuspäällikön virkaan toimistoinsinööri Y. V. Virtasen, minkä lisäksi yleisten töiden lautakunta valitsi seuraavat viranhaltijat:

Katurakennusosastolle: toimistoinsinöörinvirkaan insinööri P. J. G. Hyömäki joulukuun 1 p:stä lukien, kahdeksaan 18 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit P. Saikku maaliskuun 1 p:stä, K. A. Laurila ja E. Koskinen kesäkuun 1 p:stä, A. Ruohutla ja T. Sariola elokuun 1 p:stä, O. A. Tanner ja E. Toivola syyskuun 1 p:stä ja F. G. Sirén joulukuun 1 p:stä, kuuteen 19 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit K. Laine tammikuun 1 p:stä, E. Koskinen huhtikuun 1 p:stä, O. A. Tanner kesäkuun 1 p:stä, F. G. Sirén ja E. P. Toivola syyskuun 1 p:stä ja I. Varis lokakuun 1 p:stä, neljään 20 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit E. P. Toivola kesäkuun 1 p:stä, I. Varis heinäkuun 1 p:stä, K. Laine lokakuun 1 p:stä ja C. H. T. Nyström marraskuun 1 p:stä, neljään 21 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit I. Varis kesäkuun 1 p:stä, K. Laine elokuun 1 p:stä, V. Markkanen elokuun 15 p:stä ja A. H. Koivula lokakuun 1 p:stä, viiteen 22 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit K. Laine ja J. Starck maaliskuun 1 p:stä, A. H. Koivula syyskuun 1 p:stä sekä R. A. Nurmialo ja E. K. Saariaho marraskuun 1 p:stä, kolmeen ylimääräiseen apulaissinöörinvirkaan insinöörit E. K. Saariaho helmikuun 1 p:stä, T. I. Raulo huhtikuun 1 p:stä ja A. Forsblom elokuun 1 p:stä, 23 palkkaluokan kemistinvir-

kaan filosofian kandidaatti Y. O. Immonen syyskuun 1 p:stä, 40 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan neiti M. O. Kärkilä elokuun 1 p:stä, 41 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan rouva A. E. Lindblom syyskuun 16 p:stä, 29 palkkaluokan piirtäjänvirkaan rakennusmestari B. Dikert maaliskuun 16 p:stä, 31 palkkaluokan piirtäjänvirkaan kapteeni T. I. Juutilainen lokakuun 10 p:stä, 25 palkkaluokan mittausteknikonvirkaan rakennusmestari M. Luoto kesäkuun 1 p:stä sekä 27 palkkaluokan mittausteknikonvirkaan rakennusmestari O. Hämäläinen kesäkuun 1 p:stä lukien.

Satamarakennusosastolle: 18 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinööri J. E. Ask lokakuun 1 p:stä, kahteen 19 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit T. Andersin heinäkuun 1 p:stä ja P. J. Kivekäs marraskuun 1 p:stä, kahteen 20 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit P. J. Kivekäs ja V. Rantapihla lokakuun 1 p:stä sekä kahteen 21 palkkaluokan insinöörinvirkaan insinöörit L. O. Lehtonen heinäkuun 1 p:stä ja E. E. Böök lokakuun 1 p:stä lukien.

Talorakennusosastolle: rakennusinsinöörinvirkaan insinööri A. Lippa kesäkuun 1 p:stä, 41 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan ylioppilas T. Ettala heinäkuun 1 p:stä ja 42 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan neiti A. Kunnas marraskuun 1 p:stä lukien.

Varasto-osastolle: 32 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan herra L. J. Karvonen huhtikuun 1 p:stä, 35 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan herra G. B. Forsblom toukokuun 1 p:stä, 40 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan neiti K. K. Barman marraskuun 16 p:stä sekä 29 palkkaluokan korjauspajan piirtäjänvirkaan teknikko V. V. Virtanen toukokuun 1 p:stä.

Työntekijäin lukumäärä. Seuraava taulukko osoittaa rakennustoimiston eri osastojen työntekijäin lukumäärän kunkin kuukauden lopussa:

Kuukausi	Satama- rakennus- osasto	Talo- rakennus- osasto	Katu- rakennus- osasto	Puisto- osasto	Varasto- osasto	Kaikki osastot	Niistä sota- tai työpalvelukseen kutsuttuja sekä luvalla poissa olevia
Tammikuu	560	299	1 640	90	146	2 735	130
Helmikuu	601	294	1 626	91	151	2 763	126
Maaliskuu	629	307	1 666	92	158	2 852	119
Huhtikuu	640	319	1 650	248	158	3 015	107
Toukokuu	611	328	1 620	267	169	2 995	104
Kesäkuu	589	332	1 497	245	173	2 836	22
Heinäkuu	575	331	1 471	239	168	2 784	27
Elokuu	571	320	1 417	233	174	2 715	26
Syyskuu	440	311	1 383	211	172	2 517	28
Lokakuu	533	311	1 339	151	166	2 500	23
Marraskuu	510	292	1 314	79	169	2 364	20
Joulukuu	494	291	1 315	69	165	2 334	22

Työntekijäin kesälomat. Kesälomaa myönnettiin 2 502 työntekijälle yhteensä 46 307 päivää seuraavasta taulukosta tarkemmin ilmenevin tavoin:

Lomapäivien luku	Satama- rakennus- osasto	Talo- rakennus- osasto	Katu- rakennus- osasto	Puisto- osasto	Varasto- osasto	Kaikki- osastot
5	53	23	135	23	9	243
6	—	—	—	1	2	3
7	1	—	—	—	—	1
9	13	7	18	22	3	63
11	—	—	1	—	—	1
12	21	35	142	30	20	248
14	2	—	1	—	—	3
18	159	89	493	52	46	839
28	129	52	240	16	27	464
21	149	82	318	40	48	637
Lomaa nauttineita yhteensä	527	288	1 348	184	155	2 502
Lomapäiviä yhteensä	10 272	5 378	24 838	2 903	2 916	46 307

Tapaturmat. Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti 499 työntekijää, joille tämän perusteella suoritettiin vahingonkorvausta yhteensä 482 933: 55 mk. Invalidiksi joutuneiden 5 työntekijän puolesta maksettiin elinkorkorahastoon yhteensä 168 309: 60 mk. Tapaturmista aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä 651 243: 15 mk. Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutus oy. Pohjolassa siten, että kaupunki on lopulta vastannut kaikista vakuutuksesta aiheutuneista menoista.

Satamarakennusosasto

Satamarakennusosaston henkilökuntaan kuuluivat osastonpäällikkö ja apulaisosaston-päällikkö, yhdeksän insinööriä, kaksi vaakitsijaa ja 5 piirtäjää. Toimistoinsinöörin virka ja 2 muuta vakinaista insinöörinvirkaa oli avoinna. Palveluksesta erosi 1 vakinainen insinööri. Kirjanpidosta ja kirjaamistyöstä huolehti alikamreeri ja 5 toimistoapulaista. Lähettejä oli 2 ja siivoojia 1.

Suoranaisesta työnhjodosta satamarakennusosaston työmailla hoilehti 19 rakennusmestaria, 1 ylikonemestari, 13 apulaistyonjohtajaa, 1 nosturinkäyttäjien esimies ja ruoppausmestari. 1 rakennusmestari siirtyi eläkkeelle.

Satamarakennusosaston kirjoissa olevien työntekijäin lukumäärä oli kertomusvuoden alussa 549, huhtikuussa 653 ja vuoden lopussa 494. Työntekijöistä oli sotapalveluksessa 19—3 ja työpalveluksessa vuoden alkupuoliskolla 21—9. 3 työntekijää kuoli ja 14 siirtyi eläkkeelle.

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin 189 asiaa, joista 49 koski uudistuksia tai rakennustöitä ja 140 hallinnollisia tai henkilö- ja palkka-asioita. Lausuntoja annettiin mm. lisäraiteen rakentamisesta Munkkisaareen; Oy. Ford ab:n Hernesaaren tontin viereisten jalkakäytävien ja istutusten kunnostamisesta; Ullanlinnan laiturin korjaamisesta; Suomenlinnan—Vallisaaren jalkakäytävän rakentamisesta; Itä-Kaivopuiston tontin n:o 9 ja rantatien välisen ajotien rakentamisesta; Katajanokan tavara-aseman suunnittelusta; oleskeluhuoneen järjestämisestä satamanosturien käyttäjille ja sataman eristysaidan vartiokoppien poistamisesta; raiteiden rakentamisesta Sörnäisten rantatielle ja Kyläsaaren täytealueelle sähkölaitoksen tarpeisiin; Verkkosaaren kalasataman laajentamisesta; Kulosaaren sillan korjaamisesta ja korvauksen suorittamisesta kääntösillan suljettuna pitämisestä; siltojen rakentamisesta Kulosaaresta Mustikkamaalle ja Korkeasaaresta Hylkysaarelle; katurakennusosaston putkivalimon sijoittamisesta Herttoniemeen ja Herttoniemen rakennussuunnitelman muuttamisesta; Valajankadun ja Raidekujan 51 rakentamisesta; Herttoniemen tavarasuojan laajentamisesta ja radan tarkastajan palkkion suorittamisesta; valtion moottorialuksesta H₃ tarjoaman korvauksen hyväksymisestä; sekä sukeltajain palkankorotusanomuksesta. Esitykset koskivat mm. Munkkiniemen ajosillan leventämistä ja vahvistamista; Salmisaaren sähköaseman sijoitusta; valtion osallistumista Lauttasaaren sillan käyttö- ja kunnossapitokustannusten suorittamiseen; Kaivopuiston rantatien töiden jatkamista; Rahapajanlaiturin länsiosan korjaamista; aallonmurtajan rakentamista Särkän väylään; teknillisten laitosten Sörnäisten alueen laajentamista; mulan myyntiä ja saven poistoa Herttoniemestä; katujen asfalttipäällystysten paikkaamista; tammikuun 17 p:nä vallinneen myrskyn aiheuttamien vaurioiden korjaamista (kaivuri 2:n uppoamista); varatöiden järjestämistä; ruoppauskaluston talvikorjauksia; pommitusvaurioiden korjauskustannusten suorittamista; sekä lisämäärärahojen myöntämistä eri tileille.

Satamalautakunnalle annettiin 84 lausuntoa, joista 74 koski vuokrausasioita tai rakennusten piirustuksia ja 10 sataman rakentamista ja kunnossapitoa. Kaupunginhallitukselle, rakennustoimistolle, kiinteistötoimistolle ja muille viranomaisille annettiin useita lausuntoja.

Lauttasaaren sillan kunnossapitokustannukset ja läppäsillan käyttökustannukset olivat 204 845 mk, mistä valtio maksaa puolet. Purjehduskausi kesti tammikuun 1 p:stä tammikuun 27 p:ään ja toukokuun 4 p:stä joulukuun 15 p:ään. Läppäsilta avattiin 320 kertaa.

Satamien korjausta ja kunnossapitoa ei ollut mahdollista suorittaa rakennusaineiden puutteen tähden niin laajalti kun satamalaitteiden huonokuntoisuus sotavuosien jälkeen olisi edellyttänyt. Rahan arvon huononemisen johdosta menosääntöön merkityt korjausmäärärahat, jotka olivat yhteensä 7 807 000 mk, eivät riittäneet. Kokonaiskustannukset

olivat 11 772 567,25 mk. Lisäksi korjattiin joukko sota-aikana pommituksissa vaurioituneita sataman kiinteitä ja irtoneisia laitteita eri määrärahalla.

Laiturien korjaaminen tehtiin säästävaisesti. Laiturien suojalaitteet ja Sörnäisten sataman eräitä puulaitureita oli kuitenkin korjattava. Sitäpaitsi kunnostettiin Pohjoisrannan halkolaiturin eteläosa Korkeasaaren laivaliikenteelle. Kustannukset olivat kaikkiaan 983 879 mk. Pommituksissa vaurioituneet Rahapajanrannan ja Pitkänsillanrannan osat korjattiin.

Katujen kunnossapitoa tehostettiin jonkin verran, kun saatiin asfalttia. Itämerenkatu, Lauttasaarenkatu ja Eteläranta korjattiin. Kustannukset olivat 808 373 mk.

Viemärien puhdistus- ja kunnossapitotöiden lisäksi kaivettiin laskuoja Kyläsaaren varastoalueelle. Kustannukset olivat 167 926 mk.

Siltojen kunnossapitoa ja korjausta suoritettiin säästävaisesti, mutta Lönnrotinsiltaa ja Herttoniemensiltaa oli korjattava melkoisesti. Kustannukset olivat 228 234 mk.

Tilapäisten purkauslaiturien kunnossapitoa supistettiin siirtämällä suurenlaisia korjauksia seuraavaan vuoteen ja lopettamalla eräiden laiturien liikenne. Ainoastaan Sörnäisten rantatien varrella sijaitseva Paraisten laituri oli korjattava. Kustannukset olivat 256 594 mk.

Tilapäisten höyrypursilaiturien kunnossapito suoritettiin säästävaisesti. Ainoastaan Kaivopuiston kylpylän laituri, Hakaniemen rannan pääte ja Vilhonvuoren moottorivene-laituri korjattiin. Kustannukset olivat 310 908 mk.

Venelaiturien kunnossapitokustannukset olivat suuret, koska melkein kaikki laiturit olivat jääneet sodan aikana korjaamatta ja joutuneet huonoon kuntoon. Kustannuksiin, jotka olivat 1 011 025 mk, vaikutti myös jäälojen epäedullisuus etenkin joulukuussa. Venepaikkoja oli 1 924, joista 1 519 ulkopaalullista tai aitauksellista.

Satamaradan ja Hietalahden, Merisataman, Eteläsataman ja Katajanokan raiteiden sekä Sörnäisten rantatien raiteiden kunnossapito maksoi kaupungille 97 400 mk. Paitsi tavallista kiveyksen ja vaihteen siltojen korjaamista suoritettiin Rahapajanrannan itäosan painuneiden raiteiden nosto. Kaupungin alueella olevien muiden raiteiden kunnossapito, joka kuuluu kokonaan kaupungille, maksoi 1 404 799 mk. Tästä määrästä kului 786 000 mk varsinaisilla satama-alueilla olevien raiteiden korjaamiseen. Herttoniemen radan, öljysataman raiteiden ja aseman rakennusten kunnossapito maksoi 813 000 mk. Herttoniemen radan liikennöimiskustannukset olivat 286 000 mk. Kustannukset olivat yhteensä 2 601 199 mk.

Ruopparilla ruopattiin tavanomaisesti kaikkien suurten viemärien suiden edustat. Nämä ruoppaamiset maksoivat 283 301 mk. Kellosaaren, Siltavuorenrannan ja Sörnäisten rantatien lumenkaatopaikkojen tienoot ruopattiin. Kustannukset olivat 86 608 mk. Sitäpaitsi ruopattiin Salmisaaren täytealueen, Hietasaarenkadun jatkeen ja Sörnäisten täytealueen tienoot. Kustannukset olivat 583 332 mk. Ruopparilla ruopattiin lisäksi Rahapajanrannan edustaa, mutta kustannukset suoritettiin uudisrakennuksen määrärahasta, sekä sähkölaitoksen Salmisaaren ja Sörnäisten alueiden rantaa sähkölaitoksen laskuun. Ruoppari oli käytössä toukokuun 27 p:stä joulukuun 8 p:ään eli 166 työpäivää. Kaikkiaan 166 työvuorossa ruopattiin sillä 83 300 m³ eli 502 m³ työvuoroa kohden. Ruoppa vietiin Suomenlinnan ulkopuolelle. Kustannukset olivat 953 241 mk.

Mittauksia ja tutkimuksia tehtiin Munkkiniemen ajosillan tähden, Salmisaaren pohjoispuolella, Länsisataman suunnittelun tähden, Sörnäisten hiilisatama-alueella ja Herttoniemen teollisuus- ja satama-alueella. Varsinaisten satama-alueiden vuokratonttien mitaukset tarkistettiin. Kustannukset olivat 881 535 mk.

Sataman kiinteiden laitteiden korjauskustannukset olivat yhteensä 8 202 914 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin 1 670 000 mk:n lisämääräraha ja tiliä saatiin ylittää 1 532 914 mk.

Poijut, tihtaalit ja merimerkit pidettiin välttävässä kunnossa. Kompassintarkastuspoijujen korjaus maksoi 68 300 mk. Kustannukset olivat yhteensä 108 548 mk.

Satamanosturien kunnossapitokustannukset olivat edelleen suuret hintojen nousun takia. Sitäpaitsi tehtiin melkoisia korjauksia. Kustannukset olivat 456 700 mk. Lisäksi jatkettiin pommitusvaurioiden korjaamista.

Hengenpelastusvälineiden ja -veneiden kunnossapito tuli kalliiksi sen takia, että välineitä edelleen varastettiin yhtenä. Kustannukset olivat 167 522 mk. Tavaralavojen ym. kunnossapitokustannukset olivat vain 83 970 mk.

Ruoppari ja 4 rautaista proomua olivat talven telakoituina Kone ja Sillan telakalla. Nosturialukset ja puiset proomut korjattiin kaupungin telakalla Jätkäsaarella. Tammi-kuussa uponneen kaivurin 2 alus ja koneisto korjattiin täydellisesti. Proomut n:o 12, 13, 17 ja 22 korjattiin, n:o 12 ja 22 jäivät vielä kesken. Moottorihinaaja H₄ saatiin takaisin puolustusvoimilta. Työkoneiden korjaukset maksoivat 1 701 804 mk. Pommituksessa särkyneen proomun n:o 20 korjaus suoritettiin loppuun.

Satama-alueiden aidat korjattiin. Vartiokopit poistettiin poliisin pyynnöstä ja korvattiin katoksilla. Kustannukset olivat 31 016 mk.

Sataman irtonaisten laitteiden kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 2 549 560 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin 600 000 mk, lisämääräraha ja tilin ylittämisoikeus oli 199 560 mk.

Jälleajajosiltoja rakennettiin ainoastaan kävelyliikenteelle. Lautakäytävä Suomenlinnaan oli käytännössä helmikuun 2 p:stä huhtikuun 7 p:ään. Kustannukset olivat 208 388 mk.

Virustuslaitureita oli 5. Niiden kunnossapito maksoi 52 132 mk.

Paloavantojen kunnossapito maksoi 11 267 mk.

Sataman erinäisten laitteiden korjaaminen maksoi yhteensä 271 787 mk, joten 8 213 mk säästy.

Tavarain ja uponneiden veneiden poistaminen satama-alueelta maksoi 21 306 mk.

Satamien uudisrakennuksiin käytettäväksi oli merkittynä menosääntöön 25 795 000 mk. V:sta 1944 siirtyi määrärahoja 40 433 175 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 230 000 mk. Käytettävissä olleista varoista, jotka olivat 66 458 175 mk, käytettiin 30 578 943 mk, 34 933 065 mk siirtyi v:een 1946 ja palautui 1 055 500 mk. V:n 1946 määrärahoista käytettiin 109 334 mk.

Hernesaaren satama-alueen rakennustöitä jatkettiin. Oy. Ford ab:n tontin eteläpuolella ruopattiin rajapenkereen paikkaa kaivurilla ja tehtiin pengertä ja muuria. Matalasalmenkatua levitettiin korttelin n:o 178 kohdalla olevalta osalta ja rautatieristeykset kivettiin konenupukivillä. Henry Fordin kadun viemäri sekä katu- ja käytäväpäällykset tehtiin. Töihin kului 1 931 453 mk. Oy. Ford ab:n laskuun suoritettiin eräitä töitä tontilla ja sen varrella.

Katajanokan uudisrakennustyöt keskittyivät edelleenkin Rahapajanrannan varistorakennusten n:o 10 ja 11 paikan varrella olevan laiturin uudistamiseen. Vielä betonilla täytettävät arkkujen lokerot saatiin täytetyksi, mutta sitten nämä tärkeät uudistustyöt keskeytyivät sementin puutteen tähden. Varistorakennusten n:o 7 ja 8 varrelle rakennettavan uuden laiturin paikkaa ruopattiin kaivurilla. Satama-altaan syventämistä jatkettiin. Varistorakennuksen n:o 10 länsikulman kohdalle tulevan viemäriin kaivanto tehtiin. Määrärahasta käytettiin 3 610 410 mk.

Herttoniemen rakennustöitä jatkettiin melkoisella voimalla. Läntisellä teollisuusalueella valmistui Asemakadun ja Konemestarinkadun korttelin n:o 53 pohjoisosan varrella olevien osien tasoittaminen ja aloitettiin Raidekujan 51 ja Valajankadun korttelin n:o 56 varrella olevien osien tasoitustyöt. Asemakadun ja Konemestarinkadun viemärit valmistuivat. Ratapihan itäpuolella olevalla teollisuusalueella jatkettiin Puusepänkadun, Kirvesmiehenkadun, Sorvaajankadun, ja Porolahdentien pengertämistä ja aloitettiin Raidekujan 65 pengerrystyöt. Raidekujan 57, Kirvesmiehenkadun, Degeröntien ja Sorvaajankadun viemärien rakentamista jatkettiin. Herttoniemen työt maksoivat 13 225 536 mk.

Täytettä otettiin Itämerenkadun eteläpuolelle, kaasulaitoksen eteläpuolelle, Verkkoosaaren länsipuolelle ja Kyläsaaren pohjoispuolelle. Kustannukset olivat 580 000 mk. Kalliinajanlisäysten määrärahasta saatiin lisämäärärahaa 230 000 mk.

Laiturien uudistamismäärärahaa käytettiin Sörnäisten pistolaiturin ja Rahapajanrannan länsipään uudistamiseen, joka suoritettiin loppuun, sekä Pohjoisrannan halkolaiturin keskiosan uudistamiseen, jota ei saatu valmiiksi rakennusaineiden puutteen tähden. Kustannukset olivat yhteensä 2 061 864 mk.

Lauttasaarenrannan töiden yhteydessä suoritettiin eräitä täyttämistöitä. Kustannukset olivat 199 909 mk.

Eteläsatamaan Kaivopuiston ja Valkosaarten välitse johtavan väylän syventäminen jäi suorittamatta ja Makasiinirannalle hankitut nosturit yhä maalaamatta ja sähköjohdot saamatta.

Uusien mukavuuslaitosten rakentaminen satama-alueelle siirtyi edelleen.

Länsisataman rakennustöitä jatkettiin. Hietasaarenkatua ja Meklarinkatua pengerrettiin ja korttelin n:o 265 länsiosaa louhittiin. Kustannukset olivat 1 922 351 mk.

Hernesaaressa rautatieraiteiden määrärahaa käytettiin asianomaisella luvalla raiteiden jatkamiseen korttelin n:o 235 eteläpään varrelle. Kustannukset olivat 324 731 mk, joten 75 270 mk säästy.

Eteläsataman Makasiinirannan töitä jatkettiin suurenlaisella voimalla. Laiturin pohjoisosan takaista vesialuetta paalutettiin. Laiturialueen leventämistä jatkettiin kalliota louhimalla ja kivet käytettiin paalulaiturin takaisen ratapenkereen tekemiseen paaluarinalle. Kustannukset olivat 2 529 199 mk.

Katajanokan vuota- ja öljyvarastorakennuksen perustustöiden jäljellä oleva osa jäi edelleen tekemättä.

Katajanokan aallonmurtajan rakentaminen lykättiin.

Etelärannan laiturin osittaisen uudistamisen jäljellä olevat työt suoritettiin loppuun. Kustannukset olivat 66 569 mk, 42 094 mk säästy.

Humallahden jaalasataman laituriin vielä tarpeellisia muurikiviä hakattiin. Kustannukset olivat 22 937 mk.

Munkkisaaren laiturin pohjoispuolella olevan karin louhimista jatkettiin talvella. Kustannukset olivat 819 100 mk.

Eteläsataman Makasiinirannan pohjoisen varastorakennuksen töitä ei aloitettu.

Tehdaskorttelien n:o 272—278 ja Verkkosaaren rakennustöitä jatkettiin Kalasatamassa, missä pidennettiin kalasumppulaituria. Kustannukset olivat 285 564 mk.

Arabian radan varrelle rakennettiin sivuutusraide Kuusisaarenkadun kohdalle. Kustannukset olivat 579 334 mk. Määrärahan ylityksen, 109 334 mk:n, peittämiseen ja lopputöiden suorittamiseen varattiin määräraha v:n 1946 menosääntöön.

Katujen ja teiden uudisrakennuksiin oli satamarakennusosaston käytettävissä v:ksi 1939 ja 1941 Kulosaaren sillan ja Kaivopuiston rantatien rakentamiseen myönnettyjä määrärahoja.

Kulosaaren ja Kuoresaaren välin pengertämiseksi tehtiin ruoppauksia kaivurilla. Puhelinyhdistyksen vanha vedenalainen puhelinjohto siirrettiin uuden vesijohdon viereen sen eteläpuolelle. Kustannukset olivat 75 681 mk.

Kaivopuiston rantatien rakentamista jatkettiin. Venealtaiden välinen muuri rakennettiin melkein valmiiksi, mutta työt keskeytyivät sementin puutteen tähden. Muurikivien hakkaamista jatkettiin. Kustannukset olivat 1 343 196 mk, josta 927 080 mk siirtyi v:een 1946.

Väestönsuojelutöihin kului 1 611 964 mk. Sataman kiinteiden laitteiden korjauksiin pommitusten jäljiltä käytettiin 1 539 894 mk ja sataman irtonaisten laitteiden korjauksiin 72 070 mk. Eniten oli korjattava Kaivopuiston rantaa, Rahapajanrannan varastorakennuksen 7 kohdalla olevaa laiturin osaa, Rahapajanrannan uusien arkkujen uraseiniä ja Pitkäsillanrannan laituria. Irtonaisista laitteista korjattiin mm. puuproomu 20 ja Rahapajanrannan nosturit.

Eteläsataman kääntösillan maatuen korjaaminen suoritettiin loppuun. Kustannukset olivat 122 305 mk. V:sta 1944 siirtyi 320 350 mk. V:een 1946 siirtyi 442 655 mk.

Korkeasaaren lauttalaiturin pidentäminen maksoi 113 000 mk ja Lammassaaren uimapaikan ja uimalaiturin rakentaminen 36 350 mk.

Muiden viranomaisten sekä yksityisten laskuun suoritettiin töitä 8 823 717 mk:n arvosta. Näistä mainittakoon Uunisaaren hyppytornisillan tutkiminen talorakennusosaston laskuun, Kulosaaren sillan kunnossapito ja korjaus kaupunginhallituksen laskuun, Eteläsataman nosturien käyttö satamaliikenneosaston laskuun, Herttoniemen Asemakadun, Konemestarin kadun ja Puusepänkadun vesijohtojen kaivantotyöt sekä Sörnäisten Herttoniemen vesijohdon laskeminen Sörnäisten niemen ja Kulosaaren väliseen salmeen vesijohtolaitoksen laskuun, Salmisaaren sähköaseman tontin louhiminen, Sörnäisten sähköaseman jäähdytysveden tulokanavan puhdistus ja uudistaminen sekä pumpuaseman ja vedenpoistojohdon tutkimiset sekä halkojen purkausraiteiden rakentaminen Sörnäisten rantatielle ja Kyläsaaren täytealueelle sähkölaitoksen laskuun, teurastamon raiteiden kunnossapito ja Kalasataman kellukelaiturin hoito teurastamon laskuun sekä lumenluonti satama-alueelta ja kaupungin kaduilta puhtaanapitolaitoksen laskuun. Korvauksena laitureille, silloille ja rautateille aiheutuneiden vaurioiden korjaamisesta

saatiin 118 228 mk. Puhelinyhdistyksen laskuun siirrettiin Sörnäisten ja Kulosaaren välinen vanha vedenalainen johto ja tehtiin kaivantoja Matalasalmenkatuun ja Kirvesmiehenkatuun, Oy. Ford ab:n laskuun suoritettiin erinäisiä töitä Hernesaaren korttelin n:o 235 alueella, Oy. Shell ab:n laskuun rakennettiin viemäri Sörnäisten satama-alueella olevalta yhtiön tontilta mereen ja Helsingin tukikohdan laskuun korjattiin moottorivene H₄.

Satamarakennusosaston yleiskulut olivat 3 519 174 mk, josta sääntöpalkkaisten virkojen palkkaukset 3 039 075 mk, tilapäisen työvoiman palkkaukset 262 625 mk, kesälomasijaiset 4 170 mk, vuokra 108 744 mk, valaistus 4 182 mk, siivous 7 510 mk, painatus ja sidonta 20 979 mk ja tarvikkeet 71 889 mk.

Työntekijäin edut maksoivat tapaturmavakuutusmaksuja lukuunottamatta 5 820 243 mk, josta kesäloma 3 305 850 mk, sairasapu 2 154 136 mk, hautausapu 13 640 mk, itsenäisyydenpäivän palkka 120 128 mk ja sotapalvelukseen kutsuttujen palkkaus 226 489 mk.

Sodassa olleiden pitämättä jääneiden kesälomien korvauksina v:lta 1943 ja 1944 maksettiin 78 112 mk.

Työntekijäin osallistuminen mottitalkoihin täydellä palkalla, yhteensä 431 päivätyötä maksoi, 115 763 mk.

Toimistokalustoa (4 kaappia) hankittiin konepajalta. Kustannukset olivat 29 900 mk.

Osaston kokonaismenot olivat 63 206 073 mk, josta virkailijain ja työnjohtajain palkkoja 7 658 474 mk, työntekijäin palkkoja 40 489 805 mk, laskuun teetettyjen töiden kustannuksia 1 484 415 mk, urakalla suoritettujen töiden kustannuksia 916 424 mk, varaston laskutuksia 8 391 134 mk, rakennustoimiston muiden osastojen laskutuksia 248 637 mk, kaupungin muiden laitosten laskutuksia 1 586 425 mk ja muita laskutuksia 2 430 616 mk.

Laskuun suoritettujen töiden yleiskulujen korvauksena laskutettiin 767 945 mk. Lauttasaaren sillan kustannuksista v. 1944 valtio maksoi 57 280 mk. Sekalaiset tulot olivat 155 900 mk.

Talorakennusosasto

Talorakennusosaston henkilökuntaan kuuluivat kertomusvuoden aikana kaupungin-arkkitehti, apulaiskaupunginarkkitehti, lämpötekniikko, rakennusinsinööri (kesäkuun 1 p:stä alkaen), toimistoarkkitehti, 4 vanhempaa arkkitehtia, apulaissarkkitehti, 2 piirtäjää, alikamreeri ja 5 toimistoapulaista. Tämän ohella oli osaston palveluksessa 3 ylim. arkkitehtia koko vuoden ja yksi 5 kuukauden aikana; heidät palkattiin työmäärärahoista. Työnjohdosta osaston työmailla huolehti 19 rakennusmestaria.

Vallitseva rakennusainepula painoi leimansa osaston työskentelyyn. Uudisrakennustoiminta oli aivan vähäistä, ja muutos- ja korjaustyötkin edistyivät hitaasti, toteutuen vain suurin vaikeuksin. Rakennusainepula vallitsi koko vuoden, pikemminkin lisääntyen kuin vähentyen.

Työvoima vaihteli, ollen 281 tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 291 joulukuun viimeisellä viikolla. Suurimpana miesvahvuus, 332 miestä, oli kesäkuun lopulla. Työvoiman viikkokeskimäärä koko vuoden aikana oli 278 työntekijää (153 v. 1944).

Kaupungille kuuluvien rakennusten ja huoneistojen korjausta ja kunnossapittoa varten oli talousarviossa yhteensä 12 742 650 mk:n suuruinen määräraha. Siihen lisättiin 1 221 120: 55 mk työpalkkojen korotukseen varatusta määrärahasta, joten käytettävissä ollut määräraha nousi 13 963 770: 55 mk:aan. Menoarvioon merkittyjen rakennusten korjaus- ja kunnossapitotöiden kustannukset nousivat 13 374 524: 30 mk:aan. Karstulantien varrella olevan kunnallisen työväenasuntorakennuksen XXI korjaamista varten varattua määrärahaa ylitettiin 106 266: 95 mk, Lumenluonti katoilta nimistä kahta määrärahaa 9 967: 10 mk ja 53 124: 05 mk sekä sairaalain korjausmäärärahaa 553 520: 95 mk. Jos ylitetyt määrät vähennetään 1 312 125: 30 mk:n suuruisesta säästöstä, jää jäljelle 589 246: 25 mk, joka säästönä palautettiin kaupunginkassaan.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli menoarviossa yhteensä 16 087 500 mk:n suuruinen määräraha. Siihen lisättiin 409 412: 40 mk työpalkkojen korotukseen varatusta määrärahasta, joten käytettävissä ollut määräraha nousi 16 496 912: 40 mk:aan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 5 837 764: 40 mk:aan. Uuden höyrykattilan hankkimiseen Ryttylän koulukodin keittiön keskuslämmitystä varten myönnettyä

määrärahaa ylitettiin 25 248: 75 mk. 10 659 148 mk:n suuruisesta määrärahasäästöstä siirrettiin 7 651 484: 55 mk v:een 1946; jäännös, 3 007 663: 45 mk, palautettiin säästönä kaupunginkassaan.

V:sta 1944 siirrettiin määrärahoja yhteensä 86 587 350 mk. Määrärahasummaan lisättiin 5 288 196: 80 mk, joka on otettu huomioon v:n 1946 talousarviossa sekä 550 650: 70 mk työpalkkojen korottamista varten, joten käytettävissä ollut määräraha nousi 92 426 197: 50 mk:aan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 33 361 690: 10 mk:aan; 59 064 507: 40 mk:n suuruisesta säästöstä 58 676 797: 55 mk siirrettiin v:een 1946; jäännös, 387 709: 85 mk, palautettiin säästönä kaupunginkassaan.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin lisäksi töitä, joita varten määräraha oli myönnetty etukäteen v:n 1946 talousarviosta, sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen käyttövaroilla, yhteensä 51 805 249: 30 mk:lla. Käytettävänä olleesta 56 897 055: 65 mk:n määrärahasta 2 707 024: 95 siirrettiin v:een 1946 ja jäännös, 2 384 781: 40 mk, palautettiin kaupunginkassaan.

Edellä mainittujen lisäksi suoritettiin töitä laskua vastaan yhteensä 7 059 166: 85 mk:lla, joista toimistolle kertyi voittoa 400 659: 85 mk.

Talorakennusosaston v. 1945 suorittamien töiden kokonaiskustannukset nousivat 110 232 996: 80 mk:aan (32 945 937: 40 mk v. 1944).

Säästöstä siirrettiin 69 035 307: 05 mk v:een 1946 ja 6 770 060: 80 mk palautettiin kaupunginkassaan.

Vuoden aikana jatkoi osasto v. 1944 aloitettuja pommitusvaurioiden korjauksia. Suurin osa korjauksista suoritettiin loppuun. V:een 1946 lykättävistä mainittakoon Snellmaninkadun ja Tehtaankadun kansakoulu, jotka on tarkoitettu kokonaan uudestirakennettaviksi, sekä Kruunuvuorenkadun talo n:o 11—13, jossa korjaustöitä ei ole ennätetty saattaa loppuun vuoden aikana. Suurehkoista pommitusvaurioita kärsineistä kiinteistöistä, jotka vuoden aikana korjattiin, mainittakoon Aleksis Kiven kansakoulu, pari Marian sairaalan paviljonkia, useimmat keskusvirastot, Vallilan työväenasunnnot ym.

Rakennusainepulan — varsinkin maalaus- ja lattianpäällystysainepulan — vuoksi ei vuosikorjauksia varten laadittua ohjelmaa ole voitu toteuttaa. Vuoden aikana tapahtunut suuri hintojen nousu kuitenkin vaikutti, että korjausmäärärahat melkein kokonaisuudessaan käytettiin. Lukuisat virastojen siirrot, sairaalain lisääntynyt tilantarve ym. ovat välttämättä vaatineet joukon muutosrakennustöitä. Näistä mainittakoon seuraavat: teurastamon lattiakorjausten loppuunsaaminen, röntgenosaston ym. sisustaminen kulkutautisairaalaan, salaojitus- ym. töiden suorittaminen Pirkkolan omakotialueella, Kallion urheilukentän pukusuojan laajentaminen, huoneenvuokralautakunnan huoneiston laajentaminen, verotusvalmisteluviraston huoneiston sisustaminen, erinäisten huoneistojen järjestäminen poliisiviranomaisia, halkotoimistoa ym. virastoja varten, korjaustyöt Bengtsårssa, Myllytien talon n:o 5 sisustaminen sähkölaitoksen johtajan asunnoksi, Kivelän sairaalan silmäpoliklinikan muutostyöt ja Albergan kartanon uudestirakentaminen.

Vuoden varsin vähäpätöisestä uudisrakennustoiminnasta mainittakoon Toukolan ja Kumpulän 300 puistotalon rakennustöiden loppuunsaaminen sekä 200 samanlaisen talon rakennustöiden aloittaminen Koskelan puistokylässä. Lisäksi rakennettiin ruokailuhuonerakennus sähkölaitokselle, suurehko ulkohuonerakennus Toivolän koulukotiin, uusi talousrakennus Tervälän työlaitokseen, vartiokoju Katajanokalle, desinfektio- saunat Viipurinkadun varrelle, sähkölaitoksen lisärakennus Sörnäisiin ym.

Syksyllä aloitettiin ruotsalaisen lahjapaviljongin rakentamistyöt kulkutautisairaalan alueella; perustukset ja kellarikerros valmistuivat vuoden kuluessa. Mäkelänkadun varrelle rakennettavien perheasuntojen ensimmäisen ryhmän rakennustyöt olivat käynnissä vuoden aikana, mutta viivästyivät rakennusainepulan vuoksi.

Osan näistä rakennustöistä suorittivat rakennusurakoitsijat nimittäin suurimman osan puistotaloista, perheasunnnot ja sähkölaitoksen ruokailuhuone- ja lisärakennukset. Loput rakennustoimisto suoritti omalla johdolla.

Osasto käsitteli 476 diaarioon vietyä asiaa ja antoi niistä lausuntoja osaksi yleisten töiden lautakunnalle, osaksi kaupunginhallitukselle, kiinteistötoimistolle ja muille kunnan viranomaisille. Niiden yhteydessä laadittiin useita piirustusehdotuksia, joista mainittakoon piirustukset Tehtaankadun ja Käpylän kansakoulujen uudisrakennuksia varten, Ryttylän koulukodin kasvihuonetta ja paloasemaa varten, Kalasataman suolakala-

varastorakennusta varten, kaupungintaloon ehdotettua virkamiesruokalaa varten, asuntojen järjestämiseksi Nikkilän ja Kivelän sairaalain sekä pohjoisen paloaseman ullakkokerroksiin ym., halkotoimiston Heinolaan rakennettavaa toimistorakennusta varten, Limingantien kunnallisia asuinrakennuksia varten, sähkölaitoksen Kampin aseman lisärakennustöitä varten, liitosalueiden paloasemien tyyppiinrakennukset, ehdotukset lapsirikkaiden perheiden asuinrakennuksiksi kaupungin eri osiin jne.

Lisäksi osasto laati pää- ja työpiirustuksia vuoden aikana rakenteilla olleita rakennuksia varten sekä jossain myös suunnitelmia, jotka tarkoitettiin tulevaisuudessa toteutettaviksi.

Kesälomaa myönnettiin 316 työntekijälle (234 v. 1944), ja kustannukset mainituista lomista nousivat 1 835 562: 50 mk:aan (569 574 mk v. 1944). Kustannukset sairaalolomista nousivat 1 133 739: 40 mk:aan (470 687: 20 mk). Hautausavustuksina maksettiin 30 094 mk (18 660 mk). Itsenäisyydenpäivän viettämisestä aiheutuneet kustannukset nousivat 77 034: 40 mk:aan (40 019: 60 mk). Kustannukset reserviharjoituksiin kutsuttujen palkkauksesta nousivat 71 099 mk:aan (1 847 888: 60 mk).

Kustannukset sääntöpalkkaisten toimenhaltijain ja tilapäisen työvoiman palkkauksesta nousivat seuraaviin määriin: sääntöpalkkaiset virat: arkkitehdit 1 440 622 mk, lämpötekniikko 198 229 mk, rakennusinsinööri 125 650 mk, piirtäjät 245 456 mk, alikamreeri 120 322 mk, ja toimistoapulaiset 343 725 mk, yhteensä 2 474 004 mk; sekä tilapäistä työvoimaa: vahtimestarinapulaiset ja siivooja 117 125 mk, yhteensä 2 591 129 mk (1 605 344: 50 mk).

Ylimääräiset arkkitehdit ja rakennusmestarit palkattiin työmäärärahoista.

Lämpötekniikon käyttövalvontaan kuuluvien kattilalaitosten lukumäärässä ei tapahtunut muutoksia, mutta korkeapainekattilain luku lisääntyi yhdellä kattilalla. Marian sairaalan tarpeita varten tilattu 72 m² B & W vesiputkikattila valmistui käyttökuntoon, ja sitä käytettiin kesän aikana. Laatunsa ja lukumääränsä puolesta kattilat voidaan ryhmittää seuraavasti:

<i>Höyrykattilat</i>	Luku	Tulipinta m ²	
		yhteensä	keskimäärin kattilaa kohden
Korkeapainekattilat, työpaine > 0.5 kg/cm ²	19	1 325	69.7
Matalapainekattilat, työpaine < 0.5 kg/cm ²	85	1 652	19.4
<i>Yhteensä</i>	104	2 977	—
<i>Lämmövesikattilat</i>	112	1 841	16.4
<i>Kaikkiaan</i>	216	4 818	—

Laitosten kunnossapitoa ja korjausta varten oli kertomusvuonna käytettävissä kaksi määrärahaa, suuruudeltaan 134 000 mk ja 693 500 mk. Näitä määrärahoja ylitettiin yhteensä 42 559: 95 mk. Edellisten lisäksi oli eri tileillä käytettävissä useita määrärahoja erillisiä uudis- ja muutostöitä varten ja vuoden kuluessa myönnettiin varoja eräiden kiireellisten tarpeiden tyydyttämiseksi.

Varsinaisen uudisrakennustyö oli edelleenkin vähäpätöistä. Vuoden kuluessa suoritetuista suurehkoista töistä mainittakoon kuitenkin seuraavaa: Marian sairaalan uuden korkeapainehöyrykattilan putkistojen asennustyötä valvottiin ja lopputarkastus suoritettiin. Helsingin perheasunnot oy:lle laadittiin työselitys ja hankintaohjelma saniteettitöitä varten, tarjoukset tarkastettiin ja töitä valvottiin; asennustyöt jatkuivat vuoden vaihteessa. Tervalammen työlaitoksen uuden keittiörakennuksen ja sikalan saniteettitöitä valvottiin ja lopputarkastus suoritettiin. Sofiankadun talon n:o 4 kattilalaitos uusittiin täydellisesti. Helsinginkadun talon n:o 24 keskuskeittolan laajennustöitä suunniteltiin ja töitä valvottiin. Nikkilän sairaalan eräiden osastojen lämmityslaitteet täydennettiin ja korjattiin perusteellisesti. Kruunuvuorenkadun talon n:o 11—13 saniteettitöitä varten laadittiin alustava suunnitelma ja tarjoukset tarkastettiin.

Lämpötekniikon ylivalvontaan kuuluvien kaupungin omistamien talojen keskuslämmityslaitoksissa kulutettiin kertomusvuonna 63 821 m³ halkoja, 431 tonnia kivihiiliä ja 3 694.5 tonnia koksia eli yhteensä koksiksi redusoituna 13 393.5 tonnia, mikä määrä on 995 tonnia eli noin 8.0 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Pääasiallisena syynä tä-

hän on suurentunut lämmöntarve, minkä ilmatieteellisen keskuslaitoksen antamien ulkoilman keskilämpötilojen mukaan laskettuna olisi pitänyt olla n. 12 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Halot olivat yleensä kosteampia ja koki laadultaan huonompaa kuin aikaisemmin. Nämäkin seikat vaikuttivat polttoainekulutuksen suurentumiseen. Kuten tuloksesta selviää, polttoainekulutus suurentui vähemmän kuin mitä olosuhteet olisivat edellyttäneet.

Katurakennusosasto

Katurakennusosastolla oli kertomusvuoden alussa seuraavat insinöörinvirat: katurakennuspäällikkö, apulaiskaturakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, 7 vanhempaa insinööriä, 4 nuorempaa insinööriä, 3 apulaissinsinööriä ja 3 ylimääräistä apulaissinsinööriä. Huhtikuun 1 p:nä 1945 perustettiin 1 uusi 19 palkkaluokan vanhemman insinöörin virka. Kesäkuun 1 p:nä 1945 perustettiin 3 uutta 18 palkkaluokan vanhemman insinöörin virkaa.

Vuoden aikana erosi osaston palveluksesta katurakennuspäällikkö R. Granqvist tultuaan nimitetyksi kaupunginhallitukseen teknilliseksi johtajaksi. Lisäksi erosi osaston palveluksesta 4 vanhempaa ja 2 nuorempaa insinööriä, 1 apulaissinsinööri sekä 1 ylimääräinen apulaissinsinööri.

Katurakennuspäälliköksi nimitettiin apulaiskaturakennuspäällikkö W. Starck, apulaiskaturakennuspäälliköksi toimistoinsinööri Y. V. Virtanen ja hänen tilalleen taas toimistoinsinööriksi vanhempi insinööri P. J. G. Hyömäki. Vuoden vaihteessa oli osaston insinöörinviroista täyttämättä 2 nuoremman insinöörin ja 1 ylimääräisen insinöörin virka.

Osaston henkilöstöön kuului vielä 2 kemistiä, 2 laboraattoria, 5 vakinaista ja 1 ylimääräinen vaakitsija, 5 piirtäjää, 1 osastokamreeri sekä 12 vakinaista, 4 ylimääräistä ja 1 tilapäinen toimistoapulainen. Puhdistuslaitoksilla oli 1 ylikonemestari, asemakonemestari ja 7 konemestaria, joista yhden virka oli vuoden vaihteessa avoinna.

Välitöntä työnjohtoa varten oli osaston työmailla v:n 1944 päättyessä 69 rakennusmestaria, 6 apulaistrakennusmestaria (työnjohtajaa) ja 4 tuntikirjuria. Näistä erosi vuoden aikana 5 rakennusmestaria, joista 2 joutui saavutetun eroamisiän takia eläkkeelle, sekä 1 tuntikirjuri. Vapautuneiden paikat taas suurimmaksi osaksi täytettiin vuoden aikana, so. otettiin osaston palvelukseen 5 uutta rakennusmestaria ja 2 apulaistrakennusmestaria, joten vuoden lopussa oli 8 rakennusmestaria, 8 apulaistrakennusmestaria ja 4 tuntikirjuria.

Koko rakennusmestarikunta oli miltei kokonaisuudessaan osaston käytettävissä, ainoastaan 1 rakennusmestareista oli kertausharjoituksissa tammikuun 20 p:stä helmikuun 10 p:ään ja yksi tuntikirjureista samoin sotapalveluksessa tammikuun 20 p:stä maaliskuun 10 p:ään.

Yli kuukauden kestäviä sairaslomia oli vuoden aikana neljällä rakennusmestarella ja yhdellä tuntikirjurilla. Yhden rakennusmestarin sairasloma alkoi jo helmikuun 3 p:nä jatkuen yhtäjaksoisesti vuoden loppuun, toisen pidemmän ajan sairastaneen sairasloma alkoi syyskuun 8 p:nä jatkuen myös vuoden loppuun. Molemmat aiheutuivat sodassa saadusta keuhkotaudista.

Osaston kirjoissa olleiden työntekijäin lukumäärä oli suurin, 1 671, huhtikuun alussa ja pienin, 1 314, marraskuun lopussa. Työssä olleiden työntekijäin lukumäärä oli taas suurin, 1 462, huhtikuun puolivälissä ja pienin, 969, heinäkuun puolivälissä. Työpalveluun kutsuttuja oli vuoden alkupuolella osaston kirjoissa keskimäärin 75. Koska he eivät palanneet osaston töihin, vaikka työpalvelu oli jo lakkautettu, poistettiin heidät osaston kirjoista kesäkuun 23 p:nä.

Sotapalveluksessa oli vuoden alussa 30 miestä, mutta vuoden lopussa vain 3 sotavammaista sai reserviläispalkkaa.

Sotapalveluksen takia menetettyjen lomien korvauksia oli vuoden aikana vielä jokin määrä käyttämättä. Näillä lomilla oli osaston työntekijöitä tammikuun 1 p:n ja helmikuun 17 p:n välisenä aikana keskimäärin 38 ja helmikuun 17 p:stä vuoden loppuun saakka ainoastaan n. 1—3. Tavallisilla vuosilomilla olivat osaston työntekijät vuoden aikana yhteensä 18 790 työpäivää. Varsinaisena loma-aikana, so. toukokuun 1 p:n ja syyskuun 30 p:n välisenä aikana oli lomalla olevien keskimäärä 177, suurimman määrän eli 392:n ollessa kesän puolivälissä heinäkuun 14 p:stä heinäkuun 21 p:ään.

Sairaslomalla oli vuoden aikana keskimäärin 114 miestä, jakautuen yleensä tasaisesti koko vuoden ajalle. Alle keskimäärän oli sairaslomia tammikuussa ja toukokuun alusta syyskuun puoliväliin ja edelleen marras—joulukuussa. Suurin määrä oli sairaslomia helmikuun 10 p:n ja maaliskuun 31 p:n välisenä aikana, jolloin keskimäärä oli 151 miestä. Prosenteissa laskettuna sairaslomalla olevia oli kirjoissa olevasta vahvuudesta 7.6 % ja työssä olevasta vahvuudesta 9.1 %. Jos verrataan sairaslomalla olevien prosenttimäärää edellisen vuoden vastaavaan tilastoon huomaamme tämän olevan suunnilleen saman, tosin kuitenkin hiukan pienemmän, sillä v. 1944 oli sairaslomalla olevien prosenttimäärä työssä olevasta vahvuudesta 9.6 %. Kun vielä vertaamme tätä lukua v:n 1941 sairaslomaprosentteihin, jolloin viimeksi mainitun vuoden alkupuoliskolla oli sairaslomia 4.1 % ja loppupuoliskolla 5.2 %, niin huomaamme, että sairaustilanne ei ole vielä palautunut normaaliin.

Työntekijäin keski-ikässä oli havaittavissa huomattava alennus v:n 1945 aikana. V. 1944 oli joulukuuhun saakka työntekijäin keski-ikä 53 vuotta. Joulukuussa 1944, jolloin rintamalla palvelleet miehet kotiutettiin, aleni työssä olevien työntekijäin keski-ikä jo 45 vuoteen ja kertomusvuoden aikana oli keski-ikä tästä vielä vähän alentunut, ollen se 42 vuotta.

Tapaturmien kokonaismäärä oli 249, joten tapaturmaprosentti oli 19.8 %, kun työssä olleiden työntekijäin keskimääräinen luku oli 1 258.

Tapaturmien aiheuttamia poissaoloja oli 0.74 %. Edelliseen vuoteen verrattuna oli kertomusvuonna tapaturmaprosentti suurempi, sillä v. 1944 se oli 17.7 %. Sitä vastoin tapaturmien aiheuttama poissaoloprosentti taas oli huomattavasti pienempi kuin edellisen vuoden, jolloin tämä prosentti oli 1.02. Siis tapaturmatapaukset olivat yleensä lievempiä.

Osastolle tuli kaikkiaan 682 kirjelmää, joista 309 oli yleisten töiden lautakunnan lähettämiä, 70 kaupunginhallituksen, 38 kaupungininsinöörin tai rakennustoimiston muiden osastojen, 150 kaupungin eri laitosten, 70 valtion virastojen, 2 vieraiden kuntien ja 43 yksityisten liikkeiden tai yksityishenkilöiden lähettämiä.

Osasto lähetti kaikkiaan 1 186 kirjelmää, nimittäin 304 lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle, 264 kirjelmää kaupungininsinöörille tai rakennustoimiston muille osastoille, 78 lausuntoa kaupungin muille laitoksille, 2 kirjelmää vieraille kunnille, 42 kirjelmää ja lausuntoa valtion virastoille sekä 496 kirjelmää tai lausuntoa yksityisille henkilöille tai liikkeille.

Saapuneita laskuja oli kaikkiaan 5 893 ja lähetettyjä laskuja 423. Lisäksi vietiin kirjoihin 52 päivätyölistojen viikkoyhdistelmää ja 52 tarveainevaraston laskua sekä tehtiin kuukausittain laskut katurakennusosaston varastostaan ottamista tarveaineista.

Sairasavustusten maksumääräyksiä oli 2 225, lopputilejä 519, vuosilomia koskevia 1 720, reserviläispalkkoja koskevia 152, hautausavustuksia koskevia 26, muita ylimääräisiä maksumääräyksiä 23, tapaturmailmoituksia 249 ja eläkeselvityksiä 39.

Toimistossa laadittiin yhteensä 141 piirustusta. Muualta tulleita piirustuksia oli yhteensä 67. Tonttikarttoja varten tarvittavia viemäritietoja kaupungingeodeetille annettiin 81 ja kirjallisia viemärin korkeusilmoituksia vesijohtolaitosta varten tehtiin 138.

Katujen ja teiden kunto oli sota-aikana puuttellisen kunnossapidon takia päässyt huononemaan, eikä sitä voitu kertomusvuonnakaan sanottavasti saada paremmaksi. Kunnossapitoa häytti suuresti tarveaineiden puute. Varsinkin emulsiopitteisten teiden kunnossapito oli vaikeata kun käytettävissä ei ollut lainkaan asfalttiemulsiota. Näiden teiden korjauksessa ja kunnossapidossa jouduttiin emulsion asemesta käyttämään sidemaata ja emulsioteistä aikaisemmin syystä tai toisesta poistettua vanhaa emulsiopellystä, josta kuumentamalla valmistettiin paikkausmassaa. Näistä toimenpiteistä huolimatta huononi emulsioteiden yleiskunto jatkuvasti.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon oli menoarvioon varattu 10 000 000 mk, johon saatiin lisämäärärahaa 1 849 363: 05 mk. Käytettävissä oli siis yhteensä 11 849 363: 05 mk.

Kustannukset nousivat yhteensä 11 849 363: 05 mk:aan jakautuen seuraaviin eriin: katujen ja yleisten paikkojen korjaus 6 108 720: 45 mk, teiden korjaus 3 533 195: 70 mk, maantienjatkeiden kunnossapito 462 592: 45 mk, sopimukseen perustuva yksityisten katuosuuksien kunnossapito Hämeentiellä 37 881: 95 mk, kaupungin katuosuuksien vierei-

set kaiteet 443 154 mk, katukilpien uusiminen 60 138: 95 mk, mittaus- ja tutkimustyöt 789 153: 75 mk sekä täytemaan vastaanotto 414 525: 80 mk.

Liikennejärjestelyyn sekä katujen ja teiden päällysteiden uusimiseen oli varattu määrärahoja 3 000 mk sekä edelliseltä vuodelta käyttämätön määräraha, 938 242 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 941 242 mk. Tästä 134 743: 95 mk käytettiin liikennejärjestelyyn ja 806 498: 05 mk siirtyi v:een 1946.

Sota-ajan läheisyydestä johtuen ei kertomusvuonnaakaan voitu uusia tiepäällystystöitä suorittaa, joten laboratorion toiminta oli huomattavastikin toisenlaista kuin sotaa edeltäneinä rauhan vuosina, jolloin laboratorion jatkuvan valvonnan alaisina olivat bitumiemulsiot ja emulsiot- ja kestopäällysteet.

Edellä mainitusta johtuen ei kertomusvuonna bitumiemulsiota ollut lainkaan tutkittavana. Bitumeja kyllä tutkittiin, mutta ne olivat katurakennusosaston varastossa olevia bitumeja, jotka tarkastettiin enimmäkseen luokittelua varten. Samoin tutkittiin ja tarkastettiin yksityisten liikkeitten bitumitarjouksia sekä liikennelaitokselle useita bituminäytteitä. Sideainetarkasteluista mainittakoon vielä betoniputkien saumausaineena käytetyn mesaanin bitumisten ominaisuuksien määrittämistä sekä joitakin kokeiluja korvikeaineiden ennenkaikkea puutervaöljyjen tislauksessa syntyvän jäännöspien sekoittamismahdollisuuksista bitumeihin. Betoniputkien saumauskokeiluja suoritettiin myös mesaanilla, Spramex-kalkkikivi-, Spramex-piki- ja Spramex-piki-kalkkikiviseoksella.

Päällystetutkimuksista mainittakoon katukäytävien betonilaatoilla suoritettut pakkestävyys-, vedenimeytymis- ja vedenlämmityskokeet. Laboratoriossa tutkittiin myös vanhoja katupäällysteitä ja niistä valmistettua päällystekorjauksissa käytettyä paikkausmassaa.

Jatkuvina töinä suoritettiin pitkin vuotta työmailla sekä tie- että betonisoratutkimuksia.

Kesän aikana laboratoriossa suunniteltiin Eläintarhan urheilukentän kilparatoihin uudet kulutuskerrokset.

Kaupungin alueen hiekka- ja soraesiintymien inventoinnin yhteydessä kiinteistötoimisto lähetti laboratorioon vuoden lopussa 54 maanäytettä tutkittavaksi. Kun näitä tulee vielä lisää on niiden tutkiminen ja lopullinen luokittelu vielä kesken jatkuen tämä työ vielä seuraavaan vuoteen.

Kesken vuotta vaihtui laboratorion kemistinviran hoitaja entisen monivuotisen viranhoitajan siirtyessä valtion palvelukseen ja uuden kemistin tultua valituksi eronneen tilalle. Vaihto tapahtui elokuun lopussa. Paitsi kemistiä työskenteli laboratoriossa myös laboraattori koko vuoden.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen puhtaanapitokustannukset nousivat kertomusvuonna 8 812 970 mk:aan ja sähkövalaistuskustannukset 5 445 621 mk:aan. Kaasun käytöstä katuvalaistukseen oli luovuttu, joten kaasuväläistysmenoja ei kertomusvuonna enää esiintynyt. Vedenkulutus- sekä vesijohtolaitteiden hoito- ja kunnossapitokustannukset nousivat 230 893: 85 mk:aan.

Menoarvioon sisältyvillä tai v:sta 1944 ja 1943 siirtyneillä määrärahoilla suoritettiin seuraavia katu- ja tierakennustöitä: aikaisemmin aloitettujen katutasoitustöiden jatkamiseen käytettiin Reijolan asuntoalueella 1 847 954: 25 mk, Pitäjännäen teollisuusalueella 4 817 680: 35 mk, Herttoniemen läntisellä asuntoalueella 4 434 277: 35 mk ja Oulunkylän uudella asuntoalueella (Maunulassa) 7 617 537: 60 mk. Työt Sofianlehdonkadun leven-tämiseksi ja jatkamiseksi sekä Limingantien jatkamiseksi aloitettiin ja käytettiin niihin 375 122 mk.

Määrärahoja oli edellä mainittuihin uudistoihin käytettävissä yhteensä 31 575 990: 90 mk, joista käytettiin 18 592 571: 55 mk.

Kustannukset katujen ja teiden kunnossapidosta, puhtaanapidosta, valaistuksesta, yleisistä vesiposteista ja edellä mainituista uudistuksista olivat yhteensä 45 066 163: 40 mk.

Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannuksiin oli menoarvioon varattu 3 400 000 mk, johon myönnettiin lisämäärärahaa 935 059: 40 mk. Yhteensä oli siis tarkoitusta varten varoja 4 335 059: 40 mk, kun taas todelliset kustannukset olivat 4 335 059: 40 mk jakautuen seuraavasti: viemäriverkoston kunnossapito ja korjaus 2 945 522: 05 mk, täydennystyöt 1 304 580: 15 mk, viemärien huuhteluvesi 4 707: 20 mk, sekä putkivalimon vuokra 80 250 mk.

Puhdistuslaitosten kustannuksiin oli menoarvioon varattu 4 027 140 mk ja lisämäärärahaa saatiin 848 744: 30 mk työpalkkojen nousun ja tarveaineiden kallistumisen tähden. Puhdistuslaitosten kustannukset olivat seuraavat:

Laitos	Käyttö- ja hoito- kustannuk- set, mk	Tontin vuokra, mk	Vakinaisen henkilökunnan palkat, mk	Yhteensä, mk
Alppilan	107 333	—	—	107 333
Nikkilän	123 098	—	—	123 098
Savilan	398 984	—	109 627	508 611
Rajasaaren	2 100 126	31 500	516 106	2 647 732
Kyläsaaren	2 079 203	35 640	533 519	2 648 362
Kaikki	4 808 744	67 140	1 159 252	6 035 136

Rajasaaren ja Kyläsaaren puhdistuslaitoksista oli tuloja 1 614 294 mk, kuten alla olevasta yhdistelmästä ilmenee:

Laitos	Kaasusta mk	Märästä lietteesta, mk	Kuivasta lietteestä, mk	Rasvasta mk	Yhteensä mk
Rajasaaren	921 495	9 240	33 495	2 397	966 627
Kyläsaaren	618 702	—	28 965	—	647 667
Yhteensä	1 540 197	9 240	62 460	2 397	1 614 294

Kaasua myytiin kaasulaitokselle 121 776 mk:sta ja Oy. Aga ab:lle 1 418 421 mk:sta. Talousarviossa oli puhdistuslaitosten tulot arvioitu 1 500 000 mk:ksi.

Alppilan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli hyvä. Hiekanerottamiseen ja saostuskaivoihin jäi keskimäärin 90 % saostuvista aineista. Lietelavoille laskettiin lietettä 71 m³.

Nikkilän sairaalan puhdistuslaitoksen puhdistusteho oli myös hyvä. Saostuskaivoihin jäi keskimäärin 96 % saostuvista aineista. Lietelavoille laskettiin lietettä 169 m³.

Savilan pumppuasemalla pumpattiin vuoden aikana Rajasaaren puhdistuslaitokseen 2 644 265 m³ likavettä (edellisenä vuonna 3 108 620 m³) ja Töölönlahteen pumpattiin sadevesisäiliön kautta sadevettä 64 000 m³ (155 660 m³). Yhteensä pumpattiin Savilassa 2 708 265 m³ (3 264 280 m³) vettä. Sähkövirran kokonaiskulutus oli pumppuasemalla 210 359 kWh (266 545 kWh). Hiekanerotin keräsi 50,7 m³ (53,5 m³) hiekkaa ja välppäjätettä kertyi 67,2 m³ (53 m³). Viemärivereden pumppaus maksoi 19 p /m³.

Rajasaaren puhdistuslaitokselle tuli gravitaatiojohtoja myöten 2 340 935 m³ (2 633 340 m³) viemäriverettä, mikä pumpattiin Rajasaareen. Savilan pumppuasemalta tuli paineajohtoa myöten 2 644 265 m³ (3 108 620 m³) vettä. Viemäriverettä puhdistettiin mekaanisesti 4 985 200 m³ (5 741 960 m³) ja biologisesti 2 757 690 m³ (3 526 560 m³).

Saostuvien aineiden määrä oli laitokseen tulevassa vedessä 7,5 cm³ 1/2 h (6,02) ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä 0,23 cm³ 1/2 h (0,23). Saostumiskaivojen puhdistusteho oli siis n. 96,9 % (96,1 %). Mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli mekaaninen puhdistusteho 39,4 % (vuonna 1944 45,5 % mikä arvo on laskettu 8 kuukauden ajalta). Biologinen kokonaispuhdistusteho, mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan, oli keskimäärin 94,5 % (96,2 %). Paras kokonaispuhdistusteho 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna oli 98,8 % (99,8 %) ja paras puhdistustulos m mg/1 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan puhdistetussa vedessä. Puhdistetun veden 5 vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus oli keskimäärin 14 mg/1 (5,5 mg/1).

Laitoksen kaasuntuotanto oli 303 500 m³ (217 307 m³). Tästä määrästä toimitettiin kaasulaitokselle 702 m³ (856 m³) ja autojen käyttöaineksi 269 480 m³ (205 139 m³). Loppuerä käytettiin laitoksen lämmitykseen ja laboratorion tarpeisiin. Laitoksen lämmitykseen käytettiin lisäksi koksia 105,7 tonnia (126,4 tonnia) ja 1 156 m³ (586 m³) halkoja. Voiteluöljyä käytettiin 211,5 kg (212 kg). Laitoksen vedenkulutus oli 11 756 m³

(8 933 m³). Moottoreiden tilapäiseen käyttöön käytettiin 34 kg (26 kg) naftaa. Laitoksessa käytettiin 608 750 kWh (527 329 kWh) sähköä. Lietelavoille kerättiin 10 587 m³ (8 440 m³) lietettä, mistä märkänä myytiin 647 m³. Kuivuessa supistui lietteen tilavuus 2 827 m³:ksi (1 515 m³), mikä määrä kokonaisuudessaan myytiin. Hiekanerotin keräsi 47.3 m³, hiekkaa ja välppäjätteitä kertyi 69.5 m³ (71.1 m³).

Laitoksen kustannukset, korot ja kuoletukset poisluettuina, olivat 2 647 732: 40 mk eli 53 p puhdistettua vesikuutiometriä kohden. Jos otamme huomioon laitoksen tulot, niin puhdistuskustannukset alenivat 1 681 106 mk:aan eli 34 p:iin (15 p) puhdistettua vesikuutiometriä kohden.

Savilan pumppuaseman ja Rajasaaren puhdistuslaitoksen yhteiset kustannukset olivat 3 156 343: 90 mk tehden puhdistettua vesikuutiometriä kohden 63 p. Jos siitä vähennetään Rajasaaren laitoksen tulot, jää kustannuksiksi 2 189 716: 50 mk eli 44 p puhdistettua likavesikuutiometriä kohden.

Kyläsaaren puhdistuslaitoksessa puhdistettiin vuoden aikana viemäriovettä mekaanisesti 2 417 955 m³ (3 181 417 m³) ja biologisesti 1 511 451 m³ (1 746 367 m³).

Saostuneiden aineiden määrä oli laitokseen tulevassa vedessä 7.9 cm³ 1/2 h (6.1) ja mekaanisesti puhdistetussa vedessä 0.8 cm³ 1/2 h (0.42). Saostuskaivojen puhdistusteho oli siis noin 89.9 % (93.1 %). Mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli mekaaninen puhdistusteho 47.4 % (v. 1944 53.6 %, mikä arvo on laskettu 8 kuukauden ajalta). Biologinen kokonaispuhdistusteho mitattuna 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan oli keskimäärin 97.6 % (96.6 %). Paras kokonaispuhdistusteho 5 vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen mukaan mitattuna oli 100 % (99.5 %). Puhdistetun veden 5 vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus oli keskimäärin 8.1 mg/l (8.1).

Laitoksen kaasuntuotanto oli 188 833 m³ (177 096 m³) metaanikaasua. Tästä määrästä toimitettiin kaasulaitokselle 64 209 m³ (37 157 m³) ja autojen käyttöaineeksi 124 624 m³ (140 053 m³). Laitoksen lämmitykseen käytettiin koksia 111.3 tonnia (106.4 tonnia) ja polttopuita 541 m³ (831 m³). Voiteluöljyjä käytettiin 354 kg (498 kg). Laitoksessa käytettiin sähköä 517 329 kWh (554 972 kWh). Lietelavoille kerättiin 6 587 m³ (3 410 m³) lietettä, mikä määrä kuitenkin kutistui 2 166 m³:ksi (1 110 m³). Hiekanerotin keräsi 34.4 m³ (49.4 m³) hiekkaa ja välppäjätteitä kertyi 29.4 m³ (24.6 m³).

Laitoksen kustannukset, korot ja kuoletus poisluettuina, olivat 2 648 362: 20 mk. Tästä määrästä käytettiin lietalavojen uusimiseen 249 121: 70 mk, joten varsinaiset käyttökustannukset olivat 2 399 240: 50 mk. Puhdistettua vesikuutiometriä kohden tekee tämä 99 p. Ottaen huomioon laitoksen tulot olivat puhdistuskustannukset 1 751 573:35 mk eli 72 p (38 p) puhdistettua likavesikuutiometriä kohden.

Menoarvioon sisältyvillä tai v:sta 1944 ja 1943 siirtyneillä määrärahoilla suoritettiin katutöiden yhteydessä seuraavia viemäritöitä: Reijolan asuntoalueen viemäritöihin käytettiin 3 608 824: 70 mk, Pitäjänmäen teollisuusalueen viemäritöihin 25 187: 05 mk, Herttoniemen läntisen asuntoalueen viemäritöihin 1 376 141: 25 mk ja Oulunkylän uuden asuntoalueen eli Maunulan viemäritöihin 5 817 662: 50 mk. Sitäpaitsi jatkettiin varatyönä aloitetun Vuorimiehenkadulta Kauppatorille johtavan kokooajajohdon rakentamista, johon käytettiin 1 881 944: 25 mk.

Määrärahoja oli käytettävissä edellä mainittuja töitä varten 27 092 399: 10 mk, josta käytettiin 12 709 759: 75 mk.

Vanhojen viemäreiden uusimiseen oli käytettävissä 11 961 492: 65 mk, mutta sementin ym. tarveaineiden puutteen takia voitiin tästä käyttää vain 5 114 417: 25 mk ja kiireellisen uusimisen tarpeessa olevia viemäreitä täytyi jättää toistaiseksi uusimatta.

Kustannukset edellä mainituista uusista viemäreistä ja vanhojen viemäreiden uusimisesta nousivat yhteensä 17 824 177 mk:aan ja viemäreiden kunnossapidosta ja pienemistä täydennystöistä sekä puhdistuslaitosten käytöstä ja hoidosta 9 210 943: 70 mk:aan, johon sisältyy puhdistuslaitosten ja putkivalimon vuokria 147 390 mk.

Putkivalimolla valmistettiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 1 729 betonista uurreputkea, joiden koko vaihteli 60—180 cm, syöksykaivojen osia valmistettiin 357, betonisia käytävälaattoja 126, urheilukenttien juoksuratojen reunalistoja 253 (à 40 cm) sekä mittari- ja kaatokaivojen renkaita 175. Kylmänä käytettävää asfalttiliuosta valmistettiin 1 560 kg. Paitsi oman putkivalimon valmistamia viemäriputkia käytti osasto yksityisten liikkeitten valmistamia pienempiä betoniputkia, joita ostettiin kertomusvuoden aikana

6 646, joista 12'':n putkia oli suurin osa eli 5 517. Osaston putkivalimo ryhtyy itse valmistaamaan myöskin näitä pyöreitä betoniputkia, kun osaston oma putkenvalmistuskone saadaan pystytetyksi ja tarpeelliset muotit hankituksi.

Sotavuosien aikana oli urheilulaitteiden hoito supistettu mahdollisimman vähiin, joten niiden kunto oli päässyt huononemaan. Kertomusvuonna saatiin tarkoitukseen käytettäväksi huomattavasti suurempi määräraha, mutta palkkain ja tarveaineiden hintain huomattava nousu aiheutti sen, ettei urheilulaitteiden kunnossapitoon käytettyä työmäärärahaa päästy huomattavasti lisäämään. Sodan aikana ja armeijan kotiuttamisaikana oli eräitä kenttiä käytetty armeijan tarpeisiin. Näiden kenttien kunnostamiseksi myönnettiin tavanmukaisten määrärahojen lisäksi erikoismääräraha.

Kustannukset urheilulaitteiden kunnossapidosta nousivat yhteensä 7 191 414: 15 mk:aan, jakautuen seuraavasti: Eläintarhan, Kallion, Haapaniemen, Käpylän, Väinämöisenkadun, Kaisaniemen, Annalan ja Kangasalan tien urheilukenttien kunnossapito 1 820 297: 50 mk; Töölön pallokenttien kunnossapito 711 524: 95 mk; Käpylän raviradan urheilukentän ja pallokenttien kunnossapito 346 538: 80 mk; velodromin radan ja kentän kunnossapito 104 647 mk; maratonradan kunnossapito 11 988: 35 mk; Herttoniemen hiihtomäen kunnossapito 52 014: 20 mk; hiihtomäkien järjestäminen ja kunnossapito 76 232: 40 mk; kelkkamäkien järjestäminen ja kunnossapito 407 355: 85 mk; Kaisaniemen verkkopallokenttien kunnossapito 58 921: 70 mk; maaluistinratojen järjestäminen ja kunnossapito 886 530: 75 mk; Mustikkamaan juhla kentän kunnossapito 64 254: 20 mk; pesäpallokenttien kunnossapito 93 229: 05 mk; Laakson ja Ruskeasuon ratsastuskenttien sekä ratsastusteiden kunnossapito 91 776: 85 mk; vedenkulutus kenttien kastelua ja kahlaamoa varten 38 691 mk; sodan aikana puolustuslaitoksen käytössä olleiden urheilu-ym. kenttien käyttökuntoon korjaaminen 2 427 411: 55 mk.

Suurimpana uudistustyönä oli edellisestä vuodesta siirtyneellä määrärahalla suoritettu Eläintarhan urheilukentän salaojitustöiden jatkaminen, joka saatiin loppuun suoritetuksi. Kustannukset olivat kertomusvuonna 2 068 129: 75 mk. Muista uudistuksista mainittakoon 2 km:n pituisen maastajuoksuradan rakentaminen, johon käytettiin 23 366: 80 mk, Töölön pallokentän kolmannen ja kuudennen pelialueen osittainen salaojitus, jonka kustannukset olivat 156 761: 10 mk ja jääkiekkoalueen aita, maalit ja valaistuslaitteet, johon käytettiin 66 624: 65 mk. Lisäksi suoritettiin eräitä pienehköjä töitä, etupäässä valaistuslaitteiden rakentamisia, joihin käytettiin yhteensä 50 381: 20 mk. Määrärahoja oli käytettävissä edellä mainittuihin töihin yhteensä 2 468 129: 75 mk, josta käytettiin yhteensä 2 365 263: 50 mk. V:sta 1939—42 siirtyneillä määrärahoilla suoritettiin seuraavat katu- ja tietyöt, joiden kertomusvuoden kustannukset nousivat seuraaviin määriin: Kimmontien ja Koskelantien välisen Turson tien osan tasoitusta jatkettiin 341 950: 50 mk:n kustannuksin, Käpylän tien ja Oulunkylän tien välillä olevan puistikon tasoitustöihin käytettiin 93 667: 85 mk, Pirkkolan omakotialueen teiden tasoitustöihin 702 184: 65 mk, Pakilan omakotialueen teiden rakentamisen jatkamiseen 4 891 356: 25 mk, Sysmänkujan tasoitukseen 273 327: 05 mk, Kaironkadun tasoittamiseen korttelin n:o 919 kohdalla 168 356: 65 mk, Hämeentien leventämiseen korttelin n:o 919 kohdalla 84 468 mk, Metsätien tasoittamiseen Käpyläntieltä Kotipolulle 31 980: 40 mk ja Marttilan teiden rakentamiseen 32 712: 15 mk.

Siirtomäärärahoja ja lisämäärärahoja oli edellä mainittuja töitä varten käytettävissä yhteensä 9 753 372: 85 mk, josta käytettiin yhteensä 6 620 003: 50 mk.

Edellisessä kohdassa mainittuja määrärahoja vastaavilla määrärahoilla suoritettiin kertomusvuonna mm. seuraavat viemäryöt: Kokoojajohdon rakentamista viemäritä n:o 41 a Näkinkujalle jatkettiin ja saatiin loppuun suoritetuksi, kertomusvuoden kustannusten ollessa 4 744 401: 30 mk, joista 640 000 mk saatiin käyttää etukäteen v:n 1948 talousarvioon merkitystä määrärahasta, Meilahden viemäritunneleiden viimeistelytöihin käytettiin 108 740: 80 mk, Hämeentien viemäri korttelin n:o 919 kohdalla rakennettiin 210 651: 15 mk:n kustannuksin ja Tervasaaren puhdistuslaitoksen mekaanisen osan loudatöiden jatkamiseen käytettiin 1909 534: 75 mk.

Siirtomäärärahoja ja lisämäärärahoja oli edellä mainittuihin viemäritöihin käytettävissä yhteensä 21 681 094: 30 mk, josta käytettiin 7 065 290: 60 mk.

V:n 1941 talousarvioon sisältyvän soratien rakentamista velodromilta raviradalle jatkettiin 77 464: 90 mk:n kustannuksin.

V:n 1945 talousarvioon sisältyviä, edellä mainitsemattomia töitä oli Korkeavuoren-

kadun väestönsuojan laajentaminen, jota jatkettiin kertomusvuoden kustannusten noustessa 1 293 959: 55 mk:aan. Edellisenä vuonna oli tähän työhön käytetty 4 428 786: 65 mk, joten kokonaiskustannukset olivat 5 722 746: 20 mk, josta puolustuslaitosta laskutettiin 1 568 892 mk sille työn yhteydessä rakennetusta suojatilasta. Marjaniemen siirtolapuutarhan perustamistyöt aloitettiin ja saatiin suurimmaksi osaksi loppuunsuoritetuiksi. Kustannukset olivat 6 592 110: 90 mk.

Käyttövaroista myönnettyillä määrärahoilla sekä v:n 1946 menoarvioon myönnettyillä ennakkomäärärahoilla suoritetuista töistä mainittakoon seuraavat: Lohko- ja lohkokyhmäsuojien kunnossapitotyöt, väestönsuojelutyöt, väestönsuojelulaitteiden poistaminen Siltavuoren ym. viemäritunneleista, muutostyöt suojissa ja maistraatin arkiston rakentaminen Suurtorin suojaan, joihin käytettiin yhteensä 1 473 376: 10 mk, varavesisäiliöiden jatkotyöt, jotka saatiin loppuunsuoritetuiksi 235 523: 95 mk:n kustannuksin, sammutusvesisäiliöiden poistaminen Meilahden viemäritunnelista 17 186: 05 mk:n, ojan rakentaminen Ratsastushallin viereen 91 465: 15 mk:n, sekä Oulunkylän siirtolapuutarhan kunnostaminen ja Vallilan siirtolapuutarhan siltöjen rakentaminen yhteensä 355 342: 55 mk:n kustannuksin. Sekalaisiin töihin käytettiin 124 079: 85 mk.

Yhteensä käytettiin edellisiin käyttövaroista myönnettyjä ja v:n 1946 menoarvion ennakkomäärärahoja 2 296 973: 65 mk.

Varatöitä varten varatuilla määrärahoilla järjestettiin töitä armeijan kotiuttamisen yhteydessä työttömiksi joutuneille miehille. Tällaisina töinä suoritettiin kokoojajohdon rakentamista Vuorimiehenkadulta Kauppatorille 5 140 000 mk:n ja Hietalahdesta Merisatamaan 5 196 115: 50 mk:n kustannuksin sekä Marttilan omakotialueen viemärintiä 10 919 918: 95 mk:n kustannuksin. Varatöiden suorittamiseen käytettiin siis yhteensä 21 256 034: 45 mk.

Paitsi edellä mainittuja menoarvioon sisältyvillä tai myöhemmin myönnettyillä määrärahoilla suoritettuja töitä suoritettiin myös tilauksesta töitä kaupungin muille laitoksille sekä Helsingin puhelinyhdistykselle, yksityisille talonomistajille ja valtion virastoille. Näiden tilaustöiden kustannukset olivat yhteensä 44 045 553: 60 mk.

Katukivien, sepelin ja betoniputkien valmistamiseen käytettiin yhteensä 17 631 729: 25 mk.

Katurakennusosaston suorittamien töiden kustannukset olivat menoarvioon sisältyviä palkkoja lukuunottamatta vuoden aikana yhteensä 188 537 082: 15 mk.

Kertomusvuoden puolivälissä tapahtui työpalkoissa ja tarveaineiden hinnoissa jyrkkä nousu, joka näkyy osaston suorittamien töiden kustannusten loppusummasta. Osaston työssä olleiden työntekijäin keskimääräinen luku kohosi edellisestä vuodesta 622:sta 1 258:aan, siis noin 2-kertaiseksi, mutta kokonaiskustannukset 72 666 938: 15 mk:sta, 188 537 082: 15 mk:aan.

Tarveaineiden puute haattasi edelleenkin suuresti osaston työskentelyä. Samoin kokeen korkeamman teknillisen koulutuksen saaneen henkilökunnan siirtyminen pois osaston palveluksesta ja tällaisesta henkilökunnasta yleensä vallitseva puute vaikeutti osaston toimintaa.

P u i s t o - o s a s t o

Puisto-osaston henkilökuntaan kuuluivat apulaiskaupunginpuutarhuri L. Saarela, joka hoiti koko kertomusvuoden kaupunginpuutarhurin tehtäviä, toimistoapulainen M. Laine ja ylimääräinen toimistoapulainen K. Hänninen, työnjohtajien esimies J. Tuuri, kasvihuonepuutarhuri A. Pekkala ja taimistopuutarhuri A. Lehtivuori. Talonmiehenä oli V. Lindqvist.

Puutarhaharjoittelijoita oli vuoden varrella 14, joille karttui yhteensä 90 harjoittelu-kuukautta. Puistovartioita oli talvella 5, kesällä 18.

Työssä olleiden työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan toukokuun toisella viikolla, jolloin heitä oli 273 (edellisenä vuonna 180) ja pienimmillään joulukuun lopussa, jolloin työssä oli 58 (34). Työntekijäin keskimääräinen viikottainen lukumäärä oli 153.7 (103.9).

Työntekijäin tekemien työtuntien määrä 337 666.5 lisääntyi edellisen vuoden määrästä 100 545 tuntia eli 42.4 %. Miehet tekivät 189 804.5 tuntia eli 56.2 %, naiset 132 667.5 tuntia eli 39.3 % ja hevosajurit 15 194.5 tuntia eli 4.5 %.

Kuorma-autojen työtunteja oli palkkalistalla 8 614 (617). Laskuun ajettiin tunti- ja urakka-ajoina n. 5 700 tuntia (edellisenä vuonna vastaava määrä 1 527,5).

Kertomusvuoden säiden suhteen on mainittava, että alkuvuosi oli lauhaa, huhtikesä-, heinä- ja elokuu normaalia lämpimämmät, syys-, loka- ja joulukuu kylmemmät ja muut kuukaudet normaalisia. Lumipeite hävisi huhtikuun alkupuoliskolla; yökylmiä oli toukokuun kolmannella viikolla. Syyskuun 23 ja 27 p:ää vasten oli hallaa, joka uusiutui kovempaan kaks viikkoa myöhemmin. Marraskuun 8 p:nä satoi runsaasti lunta. Tammi- ja helmikuu olivat runsassateisia, samoin heinä- ja lokakuu, kuivia olivat touko-, syys- ja marraskuu, muut normaalisia. Sademäärä oli 707 m/m eli kutakuinkin normaalin.

Talven aikana suoritettiin työkalujen, lavaikkunain, lasten hiekkalaatikkojen ym. korjausta. Tarveaineiden puutteesta ei liioin voitu tehdä uusia hiekkalaatikoita, joita jäi puuttumaan n. 15 siitä määrästä, mikä olisi tarvittu. Teiden aukipito kaupunginpuutarhan alueella, samoinkuin Läntellä hautausmaalla osaston hoidossa olevien hautakumpujen sekä Vanhan kirkon puiston sankarihautojen puhtaanapito lumesta oli osaston talvitehtäviä. Metsän harvennusta, kuivien ja viallisten puitten kaatamista ja katupuitten latvusten leikkaamista suoritettiin talven aikana lähes yhtä paljon kuin kolmena edel isenä vuonna yhteensä. Tähän käytetty tuntimäärä ylitti 26 100 tunt a.

Kenttien kuivuttua aloitettiin huhtikuun 16 p:nä puistojen ja istutusten puhdistaminen talven jäljeltä. Samanaikaisesti siirrettiin puistoihin penkkejä, paperikoreja ja hiekkalaatikoita. Sotavuosina niukalle hoidolle jääneitä, kuoppaisiksi laskeutuneita hiekkakenttiä ja ruohottuneita käytäviä kunnostettiin kesän aikana kaikkialla puistoissa, joskin paljon jäi vielä seuraavaan vuoteen. Toukokuussa aloitettiin kukkaryhmien istuttaminen ja kesäkuussa nurmikenttien niittäminen ja pensasaitojen leikkaaminen. Puiden ja pensaiden täydennysistutuksia suoritettiin runsaasti jo keväällä ja jatkettiin vielä syksyllä.

Putkilavoista pantiin ensimmäinen ryhmä lämpenemään maaliskuun 26 p:nä, toinen ryhmä huhtikuun 17 p:nä ja kolmas huhtikuun 24 p:nä. Lantapohjaisten lavojen laskeaminen aloitettiin maaliskuun 16 p:nä ja lopetettiin toukokuun 4 p:nä. Käytössä oli kesän aikana 435 ikkunaa lantapohjaisia lavoja, kooltaan 179 × 104 cm, putkilavoja 171 ikkunaa ja kylmiä lavoja 150 ikkunaa. Talin taimistossa oli lisäksi 182 ikkunaa käsittävä lavatarha.

Kukkaryhmissä ei ollut tänäkään vuonna kukkasipuleita. Niiden asemasta oli useissa ryhmissä ensimmäisinä kukkina keväällä belliksiä, yhteensä 4 121 kpl, lemmikkejä, 1 476 ja orvokkeja 1 124. Kesäkukkiä ja niihin verrattavia taimia istutettiin 43 eri puiston ja puistikon kukkaryhmiin yhteensä 32 847 kpl (edellisenä kesänä 30 237 kpl). Kukkaryhmät olivat muuten samat kuin edellisenä kesänä, paitsi että desinfioimismajalan kukkaryhmissä oli kasvamassa tomaatteja, ja että Vilhonvuorenpenkereellä oli Katri Valan uurnan äärellä uusi kukkaryhmä. Monivuotisia kukantaimia istutettiin Ensi Kodin pihamaalle 368 kpl. Vanhoja perennaryhmiä paikattiin 14 puistikossa. Monivuotisia kukan taimia istutettiin yhteensä 2 952 kpl (515). Koristepuita ja -pensaita istutettiin vanhojen täydennykseksi 68 puistikoon ja kuuteen uuteen paikkaan yhteensä 956 puuta ja 2 892 pensasta. Suurimmat täydennysistutukset tehtiin Kaisaniemessä, Kaivopuistossa, Katajanokalla, Liisanpuistikossa, Lönnrothinpuistikossa ja Vallilan puistikossa. Hesperian esplanadilla siirrettiin Runeberginkadun länsipuolelta kastanjat paikkaukseksi saman kadun itäpuolelle ja istutettiin tilalle 90 jalavaa. Kaisaniemen rantatien pohjoissivulla kasva-neesta ja vuosien varrella harvenneesta lehmusrivistä siirrettiin kunnolliset puut paikkaukseksi tien toiselle puolelle ja Kaisaniemen kentän länsisivulle. Kaikkien edellä mainittujen kukka- ja koristekasvien hinnaksi arvioitiin 514 791 mk.

Talvipuutarha pidettiin yleisölle avoinna kautta vuoden arkisin klo 12—15, sunnuntaisin klo 11—16. Kuluneena vuonna oli siellä kävijöitä runsaammin kuin sotavuosina. Polttoaineiden rajoitetun käytön johdosta pidettiin lämpötila kasvihuoneissa n. 30—40 % normaalia alempana. Lämpötilan alentaminen myöhästytti esim. Camelian kukintaa yhdellä kuukaudella.

Kasvihuoneitten polttoainekulutus oli kertomusvuonna 44 tonnia koksia ja 818 m³ halkoja, edellisenä vuonna 48 tonnia koksia ja 762 m³ halkoja.

Runebergin ja Lönnrothin patsaat koristettiin kuusenhavuitauksin ja Snellmanin patsas ruokkuhortensioin. Vanhan kirkon puiston sankarihaudat jäivät ilman joulukuusta.

Kun puistoista vuokratuista perunapalstoista oli kova kysyntä, niin puisto-osasto katsoi asialliseksi luovuttaa vielä perunapalstoiksi koko joukon sellaisiksi sopivia vanhoja

nurmikenttiä, jotka olisi pitänyt joka tapauksessa lähivuosina kääntää. Lähes neljästäkymmenestä puistikosta oli vuokralla 824 palstaa käsittäen yhteensä 93 350 m².

Kaupunginpuutarhan alueella ja molemmissa taimistoissa viljeltiin edellisten vuosien tapaan vihanneksia ja perunaa.

Puistojen heinänniitossa noudatettiin edeltäneitten vuosien menettelytapaa. Heinä ja ruoho myytiin paikkakuntalaisille.

Tuholaisten torjunta rajoittui yksinomaan kasvihuone'ssa suoritettuihin ruiskutuksiin ja savutuksiin.

Vedenkulutus oli vesilaskujen mukaan 21 121 m³. Ruokamultaa ajettiin puistoihin yhteensä 10 020 m³, suurin osa Mäkelänkadun varrelta vuokratuilla varastoalueilta. Käytävahiekkaa ostettiin 885 m³.

Kunnollisen maalin puutteessa jäivät puistopenkit maalauttamatta usean vuoden aikana. Sen vuoksi olivatkin penkit miltei kaikki huonossa kunnossa, ja maalaamisen tarpeessa. Osa täytyi jättää varastosuojiiin odottamaan kunnostamista. Uusia ei ole saatu teetetyiksi laisinkaan. Puistoissa oli kesällä penkkejä 1 936, lisäksi 60 kiintonaista penkkiä ja istuinta.

Lasten hiekkalaatikoita oli eri hiekkakentillä yhteensä 100. Sen jälkeen kun eräät pommituksissa vikaantuneet lastenkiikut oli korjattu, olivat kaikki 32 kiikkua käytössä loka-kuuhun saakka. Suunnitellut ja jo varatut uudet kiikut jäivät pystyttämättä, kun sementti ostolupaa ei myönnetty. Samasta syystä siirtyi tältä vuodelta myös suunniteltu vanhojen kiikkujen suurentaminen.

Pyöreähköistä ns. vyörykivistä rakennettiin lapsille kivikehikko Tehtaanpuistoon ja Kallion urheilukentän pohjoisosaan. Pääskylänpuistikon kivikehikko jäi keskeneräiseksi. Kivikehikon keskelle tulevat myöhemmin hiekanleipomispöydät, nyt siinä on vain hiekkaa.

Syksyllä pystytettiin kouluikäisten poikain kiipeilyharrastuksen tyydyttämiseksi kiipeilymäntyjä, lajissaan ensimmäiset meillä. Nämä kiipeilymännyt ovat 5—7 m:n korkuisia, tanakkaoksaisia ja tähän tarkoitukseen erikoisesti valittuja mäkimäntyjä. Kiipeilymänty pystytettiin Niittykadun puistikkoon, Hakaniemen rantaan, Telakanpuistikkoon, Pääskylänpuistikkoon ja Lapinlahdenpuistikkoon. Pikkulapsille sijoitettiin kiipeilymänty pitkälleen Niittykadun puistikon pikkukentälle.

Istutuksiin kohdistuneita vahingontekoja todettiin vuoden varrella ainakin 560 tapauksessa, joista n. 200 tapausta voitiin katsoa selväksi näpistelyksi tai varkaudeksi, muiden ollessa vahingontekomielessä tai ajattelemattomuudessa tehtyjä: esim. puiden oksien taittaminen oli hyvin yleistä, miltei jokapäiväistä. Autot aiheuttivat istutuksille vahinkoa 50 tapauksessa ja koirat 26 tapauksessa. Myrskyn ja rankkasateen tekemät vahingot rajoittuivat n. 20 tapaukseen.

Kaupunkimme puistot ja istutukset jäivät sotavuosina niukalle hoidolle toiselta puolen niukkojen määrärahojen, toiselta puolen työvoiman ankaran säännöstelyn ja monien tarveaineiden puutteen takia. Kokeneemmat ja työhön pystyvämät miehet olivat toisissa tehtävissä, joten työt jäivät iäkkäiden tahi sairaalloisten miesten ja vanhanpuoleisten naisten tehtäväksi. Olosuhteitten pakosta muodostui puistojen kunnossapito miltei vain pelkäksi puhtaanapidoksi. Esim. nurmikenttien paikkauskylvöjä, jotka ennen olivat jokavuotisia, ei ole voitu tehdä puoleen vuosikymmeneen. Nurmikenttien uudistamiseen ei vielä kertomusvuonnaakaan tullut tilaisuutta. Nurmikentät ovat sen vuoksi kaikkialla puistoissa yhtä pikaisen kuin välttämättömän uudistamisen tarpeessa. Hiekkakentistä ja käytävistä saatiin sen sijaan kesän mittaan kunnostetuksi huomattava osa.

Varsinaisiin menoihin kuuluvia puistomäärärahoja oli talousarviossa 6 732 128 mk ja uudistymäärärahoja 4 195 000 mk yhteensä 10 927 128 mk, mikä on 0.72 % kaupungin talousarvion loppusummasta. Kaupungin kokonaismenot olivat v:n 1945 talousarvion mukaan kutakin edellisen vuoden alussa hengille kirjoitettua asukasta (265 336) kohden 5 941 mk. Siitä oli puistojen ja istutusten osuus 43: 31 mk, mutta jos otetaan mukaan myös puisto-osaston viranhaltijain palkkoihin varatut määrärahat (293 436 mk) on vastaava summa 44: 42 mk.

Varsinaisia kunnossapitomenoja oli kertomusvuonna yhteensä 10 166 506: 30 mk, josta 5 998 253: 40 mk oli puistojen ja yleisten istutusten kustannuksia. Viimeksi mainittu erä jakautui seuraaviin eriin:

	Mk		Mk
Adolfirinne	3 430	Käpylän kortteli n:o 875	5 196
Agricolankujan puistikko	7 251	» urheilukentän istutukset	18 244
Agricolanpuistikko (Karhupuistikko) ..	12 684	Laivurinkadun rinne	454
Aleksanteri II:n patsas	216	Lapinlahdenpuistikko	23 049
Aleksis Kiven kadun istutukset	40 953	Lapinrinteen leikkipaikka	1 231
Alli Tryggin puistikko	27 449	Liisanpuistikko	31 751
Alppilan lammikkopuisto	72 241	Linnankoskenkadun lehmukset	4 659
Ammattienedistämislaitoksen istutuk-		Lönnrotinpuistikko	14 289
set	430	Mannerheimintien ja Arkadiankadun	
Annalan urheilukentän istutukset	10 646	kolmio	10 983
Apollon- ja Runeberginkadun kulma...	5 064	Mannerheimintien nurmikaistaleet ja	
Apollonpuistikko	8 446	runkopuut	46 573
Arkadian- ja Pohj. Rautatiekadun kul-		Maurinkadun pohjoispään istutus	8 095
ma	4 794	Mechelininkadun istutukset	31 447
Arkadian- ja Runeberginkadun kulma	355	Merisataman istutukset	17 931
Arkadiankadun lehmukset	16 337	Meritullinkadun pohjoispään istutuk-	
Aurorankadun ja Mannerheimintien ...		set	1 632
v. liset istutukset	31 085	Messeniuksen- ja Topeliuksenkadun	
Bulevardin puut	17 680	kulma	135
Dagmarinkadun leikkikenttä	15 977	Minna Canthin kadun kortteli n:o 507	440
Edelfeltintien istutus	14 014	Munkkiniemen puistikot	93 341
Eiranpuistikko	42 191	Museokadun leikkikenttä	14 397
Elimäen- ja Kuortaneenkadun kulma ..	3 226	Myllyrinne	22 336
Eläintarha	206 413	Mäkeläkadun istutukset	43 892
Eläintarhanlahdenranta	30 741	» tontin n:o 33 istutukset	7 620
Engelinaukio, Merikatuun asti	112 242	Neitsytpolun kolmio	8 883
Ensimmäinen puistikko	31 756	Nervanderinpuistikko	22 183
Esplanaadi, Kappeli-, Runebergin- ja		Niittykadun puistikko	47 714
Teatteri-	156 793	Oikokadun kallioistutus	7 713
Etelärannan lehmukset	4 395	Paasivuorenpuistikko	31 558
Franzeninpuistikko	11 089	Paavalinpuistikko	48 535
Fredrikinkadun pohjoispään istutukset	7 399	Pallokentän rinnekatson tausta	4 293
Fredrikintorin istutukset	4 484	Pasilan torin istutukset	8 508
Haapaniemen urheilukentän istutuk-		Paulantien leikkikenttä	1 229
set	22 470	Pengerkadun rinne	8 306
Hakaniemen hallin vierusta	4 288	Perhonkadun leikkikenttä	4 570
Hakasalmen ja Hesperian puistot	143 156	Perämiehenkadun eteläpään istutus ...	324
Hankkijan edusta	10 796	Pirkänsillan ää. eiset istutukset	9 899
Hauhontien puistikot	29 349	» ranta	16 752
Helsingin- ja Fleminginkadun kulma ...	6 377	Pohjoisrannan lehmukset	5 232
Helsingin- ja Sturenkadun kulma	5 940	Pohjolankadun istutukset	19 724
Hernesaarenkadun istutus	432	Porthaninkadun rinne	20 643
Hesperianesplanaadi	176 789	Porvoonkadun puistikot	2 967
Hjekkarannan istutukset	96 956	Puijonkadun puistikko	19 032
Hietalahdentorin kolmio	3 729	Punanotkon istutukset ja leikkikenttä.	60 615
Hietaniemen puisto	54 817	Puutarhakadun puistikko	32 800
Hietaniemenkadun kolmio	18 830	Pväräilyradan istutukset	7 255
» varsi	44 049	Pääskylänpuistikko	8 715
Humallahden puisto	64 186	Rautatien torin istutukset	23 120
Hämeentien lehmukset	27 157	Runeberginkadun leikkikenttä	25 926
It. Alppirinne	1 687	Runebergin patsaan istutukset	7 065
It. Vaihdekadun istutus	8 051	Ruoholahdenpuistikko	28 520
Kaarlen- ja Castréninkadun kulma	260	Ruusula ja terassit	123 256
Kaisaniemen puisto	476 191	Siltavuorenranta	26 495
Kaivopuisto	391 994	Simonkadun kujanne	22 838
Kallion kirjaston vieriset istutukset ..	25 198	Snellmaninpuistikko	23 669
» urheilukentän istutukset	44 382	Soutustadionin istutukset Pohj. Hespe-	
Kammionkadun lehmukset	14 035	riankatuun saakka	15 893
Kangasalan tien leikkikenttä	18 828	Stadionin eteläpuolen istutukset	21 738
Kapteeninpuistikko	3 691	Tehtaanpuisto	65 469
Kasarmitorin istutukset	8 609	Telakanpuistikko	21 011
Kasvihuoneet	306 336	Teollisuuskoulun edusta	6 454
Katajanokan puistikot	45 786	Topeliuksenkadun lehmukset	6 611
Kaupunginpuutarha	360 015	Topeliuksenpuisto	108 343
» lavaviljelykset	339 201	Torkkelinpuistikko	22 938
Keuruuntien puistikko	13 712	Toukolan konepajan kohdalla oleva	
Kolmikulma	1 009	nurmipiennar	5 407
Konservatorion idänpuoleinen rinne ...	1 911	Tähtitorninmäki	309 202
Koskelantien istutukset	48 754	Töölöntorin puistikko ja runkolehmuk-	
Kotkankadun koivut	1 255	set	3 098
Koulupuistikko	6 318	Ullanpuistikko	11 340

	Mk		Mk
Urheilukadun puistikot	15 942	Väinämöisenkadun urheilukentän si-	
Vaasanpuistikko	8 708	vustat	9 597
Vanhankaupungin kirkkomaa	10 996	Yhteiskunnallisen korkeakoulun vierei-	
Vilhonvuori	43 787	set puistikot	25 163
Vuorimiehenpuistikko	23 419	Sekalaiset	460 778
		Yhteensä	5 998 253

Erinäisten kaupungin laitosten istutusten kunnossapitokustannukset jakautuivat seuraavasti:

	Mk		Mk
Aleksis Kiven kansakoulun istutukset ...	38 596	Pauligin huvila-alueen istutukset	4 313
Annankadun, Käpylän, Snellmanin ja		Puhtaanapitolaitoksen ja Töölön haa-	
Tehtaankadun kansakoulujen istutuk-		rakirjaston istutukset	2 518
tukset	2 726	Sofianlehdon ammattioppilas- ja vas-	
Desinfioimismajalan istutukset	1 053	» taanottokodin istutukset ..	2 510
Kampin sähkölaitoksen istutukset	1 731	» lastenkodin istutukset	9 559
Kivelän sairaalan istutukset	37 363	Teurastamon istutukset	28 337
Kulkutautisairaalan istutukset	26 597	Topeliuksenkadun kansakoulun istutuk-	
Kumpulan koulupuutarhan yleiset istu-		tukset	6 286
tukset	43 007	Tuberkuloosisairaalan istutukset	85 327
Käpylän kirjaston istutukset	6 286	Työväenopiston istutukset	5 497
» vartioaseman istutukset	11 152	Vallilan kunnallisten työväenasuntojen	
Lapinlahdenkadun uuden kansakoulun		istutukset	51 460
istutukset	8 249	» ruotsinkielisen kansakoulun istu-	
Loviisankadun keuhkotautisten henki-		tukset	1 986
löiden asuntoloiden istutukset	9 027	» suomenkielisen kansakoulun istu-	
Marian sairaalan istutukset	154 801	tukset	6 815
Mariankadun poliisiaseman istutukset .	5 533	Vesilinnojen ympäristöt	26 040
Palolaitoksen istutukset	526	Yhteensä	577 295

Sopimuksen perusteella hoidettiin lisäksi muutamia istutuksia, joiden hoitokustannukset nousivat 484 826 mk:aan, kuten alla olevasta yhdistelmästä tarkemmin selviää:

	Mk		Mk
Ateneumin puistikot	15 394	Ritaritalonpuistikko	24 665
Caloniuksen- ja Runeberginkadun kulma	3 198	Saksalaisen kirkon istutukset	3 700
Eduskuntatalon istutukset	59 033	Sähköteknillisen laitoksen istutukset ...	1 958
Erinäiset haudat Länt. hautausmaalla	50 435	Säätytalonpuistikko	24 136
Johanneksen kirkon istutukset	28 338	Teknillisen korkeakoulun istutukset	5 955
Kallion kirkon istutukset	29 429	Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen istu-	
Katajanokan kreikkalaiskatolisen kirkon		tukset Lönnrotinkadun talon n:o 37	
istutukset	19 456	» khdalla	3 195
Kirurgisen sairaalan istutukset	20 733	Vanhan kirkon puisto	125 270
Krematorion istutukset	58 630	» » puiston sankarihaudat ..	4 442
Postikadun istutukset	6 859	Yhteensä	484 826

Satunnaisiin istuttamis- ja puhdistamistöihin varatulla määrärahalla siistittiin Ensi Linjan ja Castréninkadun kulmaa 6 546 mk:n kustannuksin ja tuberkuloosisairaalan aidan viereen Lääkärinkadun varteen valmistettiin multapenkki villiviineille 11 665: 80 mk:n kustannuksin.

Suuresti kohonneitten työväen palkkojen takia myönnettiin 16 kunnossapitotilille lisämäärärahoja ja ylitsoikeuksia yhteensä 3 677 875: 95 mk. Neljälle tilille jäi säästöjä yhteensä 243 497: 65 mk.

Tuloa tuottamattomiin pääomamenoihin kuuluvia puistojen perustamistöitä varten oli varattu yhteensä 4 195 000 mk. Edellisistä vuosista siirtyi kertomusvuoteen 24 uudistustyömäärärahaa, yhteensä 3 051 883: 50 mk. Perustamistöitä päästiin suorittamaan paremmalla vauhdilla vasta syyspuolella, jolloin kunnossapitotöistä vapautui miehiä. Näitä töitä suoritettiin seuraavasti: soutustadionin ympäristöalueiden kuntoonpanoa jatkettiin ajamalla sinne ruokamultaa ja tasoittamalla ja kylvämällä ruoholle piha-alue, etelärannalla oleva rantapenger ja kasarmin aidan sivulla oleva kaistale; tänne ja Hesperian esplanadin alapäähän ajettiin yhteensä 3 422 m³ ruokamultaa, kustannusten ollessa 542 807: 85 mk; Mäkelänkadun varteen Sörnäisten sillan luota Elimäenkadun vaiheille asti ajettiin ruokamultaa talven aikana, mihin käytettiin 76 000 mk; Untamon- ja Vallinkoskentien kulmassa olevaan puistikkoon ajettiin syksyllä mul-

lokselle 127 m³ ruokamultaa ja tehtiin pieni hiekkakenttä 47 050 mk:n kustannuksin; korttelin n:o 838 eteläpuolella olevaan puistikkoon ajettiin tarvittava määrä täytemaata ja ruokamultaa 527 m³, koska aikaisemmin pohjattu hiekkakenttä oli laskenut ja oli nyt korotettava oikeaan korkeuteensa sekä päällystettävä, mihin työhön käytettiin 140 285: 55 mk; Taivaskallion- ja Onnentien kulmassa jatkettiin v. 1941 aloitettua puiston perustamista, pohjustettiin käytävät ja isompi hiekkakenttä, suoritettiin maanleikkaus, vastaanotettiin ja hankittiin 1 667 autokuormaa täytettä ja aloitettiin ruokamullanajo, kustannusten ollessa 399 381:70 mk; Krematorion ja Väinämöisen urheilukentän välisille alueille ajettiin joulukuussa ruokamultaa 1 188 m³ 255 907:80 mk:n kustannuksin; Pihlajatie ja Munkkiniemenkadun kulmaan otettiin täytettä, pohjattiin hiekkakentät ja käytävät ja ajettiin 475 m³ ruokamultaa eli lähes tarvittava määrä 215 000 mk:n kustannuksin, mutta pensaiden istutuksen tänne keskeytti talven tulo; Elimäenkadun korttelin n:o 690 vieressä olevaa puistikkoaluetta kunnostettiin, 113 m³ ruokamultaa hankittiin ja kiviportaitten molemmat sivustat saatiin täysin kuntoon ja istutetuksi 45 000 mk:n kustannuksin; Eläintarhantien kulmaan Helsinginkadun sillan luona otettiin vastaan savea ja ajettiin ruokamultaa 75 m³ 19 997:50 mk:n kustannuksin; Mechelinin- ja Kesäkadun kulmaan ajettiin syksyllä 310 m³ ruokamultaa 70 000 mk:n kustannuksin; Niittykadun puistikon länsipäähän ajettiin talvella 220 m³ ruokamultaa loppuosalle puistoaluetta 46 264:30 mk:n kustannuksin; Länsi-Kaivopuistoon uuden ja vanhan tien muodostamaan soikioon ajettiin 577 m³ ruokamultaa aikaisemmin ajetun lisäksi, jääden alue edelleen perunalle ollen tästä kuluja 154 600:65 mk; Väinölänkadun koillispuolella puistikkoalueen siistimistyöt aloitettiin elokuussa, täytettä vastaanotettiin ja ostettiin, kentät ja käytävät pohjattiin, 225 m³ ruokamultaa ajettiin, yhteensä 201 686:40 mk:n kustannuksin; Linnankoskenkadun varteen istutettiin Topeliuksen- ja Lastenlinnankadun väliselle osalle 25 lehmusta 19 243:40 mk:n kustannuksin; Linnankosken- ja Lastenlinnankadun kulmassa oleva puistikko perustettiin 52 443:20 mk:n kustannuksin; Tammien ja Munkkiniemenkadun kulmaan ajettiin levälleen 73 m³ ruokamultaa 10 333:65 mk:n kustannuksin; Torkkelin- ja Pengerkadun välisen puistoalueen perustamistöistä sekä kallonporausten ja kentän tasoituksen jatkamisesta, jotka annettiin katuosaston tehtäväksi, oli menoja 263 207:90 mk.

Puistoihin ennen talvisotaa kaivettujen sirpalesuojien peittämiseen kaupunginhallitus maaliskuun 15 p:nä 1945 myönsi 975 000 mk ja marraskuun 15 p:nä lisää 400 000 mk. Nämä työt aloitettiin huhtikuussa heti maan sulattua ja lopetettiin talven tullessa joulukuussa. Työvoimasta oli puutetta kaiken kesä, minkä vuoksi nämä työt viivästyivät osan jäädessä keskenkin talven tullessa. Puistikoissa olleet sirpalesuojat tasoitettiin ja niiden paikka kunnostettiin kustannusten ollessa seuraavat: Agricolanpuistikon hiekkakentällä sijainnut suoja 20 133:45 mk; Alli Tryggin puistikon kallion sivussa ollut suoja 12 463:70 mk; Haapaniemen urheilukentällä sijainnut suoja 16 725 mk; Katajanokan puistikon suoja, 141 781:75 mk; Käpylän urheilukentän pikkukentän suoja 52 080:70 mk; Liisanpuistikon hiekkakenttä 85 413:20 mk; Nervanderinpuistikon hiekkakenttä 122 072 mk; Tähtitorninmäellä olleet pienet suojat 1 552 mk; Vallilan puistikon suojat 79 235:15 mk; ja Vuorimiehen puistikon laajat sirpalesuojat 138 856:75 mk. Sirpalesuojien tasointa saatiin suurin piirtein tehdyksi alla mainituin kustannuksin seuraavissa puistoissa, joiden nurmikot kuitenkin jäivät kylvämättä: Eiran puistikko, jonka siihenastiset kustannukset olivat 237 912:70 mk, Espaanadi 130 380:90 mk, Topeliuksen puiston kulma 32 088 mk, Kaisaniemen kansakoulun pohjoispuolella oleva kenttä 118 738 mk, Keskuspuistossa sijainneet suojahaudat 19 656:20 mk, Marian sairaalan puistoalue 105 946:90 mk, Paulantien leikkikenttä 4 569 mk, Topeliuksenkadun kansakoulun pihamaanurmikko 46 486:65 mk ja tuberkuloosisairaalan piha 19 743:80 mk. Määrärahaa jäi käyttämättä 1 184:15 mk. Sirpalesuojien peittämiseen käytettiin 19 165 mies-, 685 nais-, 1 074 hevos- ja 1 723 autotyöntutia.

Pommien vaurioittama istutus Pitkäsillanrannassa kunnostettiin 42 506:70 mk:n ja kivimuuri Merikadun varrella 15 360:50 mk:n kustannuksin kaupunginhallituksen myöntäessä näihin töihin varret.

Pommituksessa tuhoutuneen Ullanlinnan rauniot tasattiin syksyllä, käytävä rakennettiin ja 417 m³ ruokamultaa ajettiin paikalle, kustannusten ollessa 184 996:70 mk.

Ensi Kodin pihamaan istutukset perustettiin ja istutettiin 124 664 mk:n kustannuksin.

Katuosaston laskuun suoritettiin seuraavat työt, kustannusten ollessa alla mainitut:

Lönnrotingpuistikon lopullinen kunnostaminen, nurmikon kylvö ja pensaiden istutus 8590 mk; Rajasaaren istutusten kunnostaminen 6598:30 mk; Punanotkon suojatunnelin ympäristön istutusten korjaus 30619:75 mk; Katajanokan suojatunnelin suulla olevien istutusten korjaus 4449 mk; Mäkelän- ja Sturenkadun kulman nurmikon ja käytävän korjaus 4975:40 mk; Liisanpuistikon kulman kunnostaminen kanavan kaivauksen jälkeen 12630 mk; Tähtitorninmäen kunnostaminen 1526 mk; Aleksis Kiven kadun istutusten kunnostaminen 1200 mk; Marjaniemen siirtolapuutarhan kuusiaidan istutus 28794 mk; Aleksis Kiven kadun kansakoulutontin itäsyvän kunnostaminen 2842 mk; Kyläsaaren puiden leikkaus 336 mk; sekä Pihlajatie tontin n:o 22—24 nurmikon korjaus 859 mk.

Talorakennusosaston laskuun siirrettiin kasveja Nastolantien varrella, 1697 mk:n kustannuksin. Satamarakennusosaston laskuun korjattiin Herttoniemen aseman istutuksia, 275 mk:n kustannuksin. Varasto-osaston tilauksesta koristeltiin ja kuljetettiin puhujalava juhannukseksi ja itsenäisyyspäiväksi Tähtitorninmäelle kustannusten ollessa 3165 mk. Vesijohtolaitos maksoi pyöreän vesilinnan kattoistutusten hoidosta 13509 mk. Puhtaanapitolaitosta veloitettiin 15642:10 mk lumitöihin lainatusta työvoimasta. Kansakoulujen laskuun puhdistettiin Kumpulän koulupuutarhan mansikkamaat 11631:60 mk:n kustannuksin. Kiinteistötoimiston laskuun suojattiin Munkkiniemen kunnantalon istutuksia, mistä oli kustannuksia 1342 mk. Munkkiniemen yhdyskunnan tiliin istutettiin sikäläisen urheilukentän laitaan vaahteroita ja orapihlajaita 11423 mk:n kustannuksin. Puutarhakadun puistikossa olevan metsätieteellisen laitoksen sirpalesuoja peitettiin, mistä oli kuluja 12531:60 mk. Kallion lasten päiväkodin istutukset kunnostettiin 12612 mk:n kustannuksin. Muita yksityisluontoisia tilauksia toteutettiin 6026:25 mk:lla.

Pääkaupungin perhehakkuihin osallistuneille puisto-osaston miehille maksettiin korvauksina 20091:40 mk.

Kesälomakorvauksia v:sta 1944 maksettiin 22 sotapalveluksessa olleelle miehelle yhteensä 24073 mk.

Sairaustapauksia ja vähäisiä loukkaantumisia sattui osaston työntekijöille kertomusvuoden aikana 115, joiden johdosta myönnettiin sairausavustuksia 154 erässä 68 miehelle ja 47 naiselle sekä lisäksi kahdelle kuukausipalkkalaiselle yhteensä 375747:60 mk.

Hautausapua maksettiin 2 perikunnalle yhteensä 10660 mk.

Itsenäisyydenpäivältä maksettiin työntekijöille yhteensä 20857:80 mk.

Kaupungin puutarhasta ja taimistoista myydyistä leikkokukista ja ruukkukasveista saatiin tuloja 512593 mk, muista koristekasveista 85525 mk, kukkien ja vihannesten taimista 67439 mk, vihanneksista ja juurikasveista 85904 mk, kompostimullasta ja lavallannasta 77385 mk, kasvien vuokrauksista juhlatilaisuuksiin 50367:50 mk, puistonurmikoitten heinistä ja ruohoista 162320 mk ja pölkyistä 29758:90 mk. Vahingonkorvauksia saatiin 16449:50 mk ja muita sekalaisia tuloja oli 22730:50 mk. Tuloja oli kaikkiaan 1114546:40 mk, edellisen vuoden vastaavan määrän oltua 446961:60 mk.

Vuoden lopussa oli talvipuutarhassa kasveja 3884, kasvihuoneissa 24691, kellarissa, kylmissä kaitioissa ja lavoissa 14833, avomaalla 935 sekä Reijolan ja Talin taimistoissa 32935 istutuskelpoista ja 15767 edelleen kehitettävää puuta ja pensasta sekä 30937 perennaa.

Varasto-osasto

Varasto-osaston päätoimiston henkilökuntaan kuuluivat varastopäällikkö, varastokirjanpitäjä, inventtaaja sekä 4 vakinaista ja 4 ylimääräistä toimistoapulaista. Avoimna olleeseen ylemmän palkkaluokan vanhemman toimistoapulaisen virkaan nimitettiin maaliskuun 13 p:nä alemman palkkaluokan vanhempi toimistoapulainen L. Karvonen, jonka täten avoimeksi tulleen virkaan valittiin huhtikuun 10 p:nä toimistoapulainen G. B. Forsblom ja hänen seuraajakseen rouva K. K. Barman lokakuun 23 p:nä 1945. Varastokirjanpitäjä P. K. Spets oli virkavapaana vuoden alusta huhtikuun 15 p:nä saakka. Hänen tehtäviään hoiti toimistoapulainen L. Karvonen.

Malminkadun 5:ssä sijaitsevalla päävarastolla oli varastonhoitaja, apulaisvarastonhoitaja, varastoesimies ja 2 toimistoapulaista. Kullakin sivuvarastolla, Hakaniemessä, Ruoholahdessa, Toukolassa ja konepajassa, toimi esimiehenä varastoesimies ja hänellä oli apunaan tarpeellinen määrä varastoapulaisia.

Korjauspajassa oli korjauspajainsinööri, 2 piirtäjää, toimistoesimies, 3 toimistoapulaista sekä 2 työnjohtajaa. Marraskuun 28 p:nä 1944 valittiin korjauspajainsinööri U. K. Riipola ryhtyi hoitamaan virkaansa kertomusvuoden alusta lukien.

Osasto hoiti ja kunnossapiti rakennustoimistolle kuuluvien tarveaineiden, työkoneiden ja työkalujen varastoa sekä korjauspajaa.

Tammikuun 1 p:nä 1945 oli varastossa rakennustarpeita ja muita tarvikkeita 10 958 173: 60 mk:n arvosta. Vuoden aikana niitä ostettiin 45 969 081: 95 mk:n arvosta ja annettiin käytettäväksi 36 687 128: 65 mk:n arvosta. V:een 1946 siirtyneen varaston arvo oli 20 240 126: 90 mk.

Korjauspajassa suoritettut työt ja varastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennustoimiston eri osastojen, kaupungin muiden laitosten sekä yksityisten ja valtion kesken niiden raha-arvon mukaan laskettuna seuraavasti:

	Korjauspaja- töiden raha-arvo, mk	Varastosta luovutettujen tarveaineiden raha-arvo, mk
Satamarakennusosasto	1 288 935	7 009 339
Talorakennusosasto	1 862 773	4 959 121
Katurakennusosasto	2 068 627	18 732 422
Puisto-osasto	19 265	91 802
Varasto-osasto	5 727 975	1 801 709
Korjauspaja	—	2 617 285
Muut kaupungin laitokset	1 950 215	910 145
Yksityiset ja valtio	133 723	565 306
Yhteensä	13 051 513	36 687 129

Vuoden aikana oli osastolla vuokratuloja lainatuista työkaluista, työkoneista ja liipuista 967 245: 50 mk.

Rakennusainetilanne maassa oli kertomusvuoden aikana kireä, minkä johdosta teknillisten osastojen tarpeiden tyydyttäminen tuotti varasto-osastolle vaikeuksia.

Tilivirasto

Tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, kirjanpitäjä, kassanhoitaja ja 6 toimistoapulaista.

Tilitodistuksia oli v:n 1945 aikana 28 553, laskutuksia 2 724 ja lähetettyjä kirjelmia 1 673.

Tiliviraston työlaajuus selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Debet, mk	Kredit, mk
Työmäärärahat edellisistä vuosista	113 426 846	249 187 591
Kertomusvuoden talousarviotyöt	313 712 867	396 011 214
Kaupunginkassan tilit	663 608 913	461 093 103
Kaupungin muiden laitosten tilit	70 391 914	70 391 915
Ylimääräiset työt	203 071 610	186 403 855
Tarveaineet ja korjauspaja	70 016 111	49 775 984
Verohuoltotoimisto	4 933 491	4 933 491
Leski- ja orpokassa	209 477	209 477
Kansaneläkelaitos	1 729 358	1 729 358
Tuloveron ennakko	13 343 207	13 343 207
Menojäämät	7 860 113	34 644 325
Tulojäämät	14 777 580	3 524 944
Rakennustoimiston tulot	15 904 287	21 737 310
Yhteensä	1 492 985 774	1 492 985 774

Sitä paitsi voidaan mainita, että rakennustoimiston käsikassan rahanvaihto vuoden aikana nousi 46 306 455: 20 mk:aan.

Tilivirastolle oli v:n 1945 menoarviossa osoitettu määrärahoja 890 307: 50 mk. Todelliset menot nousivat 899 161 mk:aan. Määrärahaa Painatus ja sidonta ylitettiin 8 644 mk ja Korvaus kannannasta 604: 50 mk; tarverahoista jäi säästöä 395 mk.